

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA**

bakalářské prezenční studium
2009 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Karolina Křest'ánová

Slavní filmoví tvůrci a jejich přínos pro světovou
kinematografii – Walt Disney

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Soňa Štroblová

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor / Full-Time Studies
2009 - 2012

BACHELOR THESIS

Karolina Křest'ánová

Famous filmmakers and their contribution to world cinema
- Walt Disney

Prague 2012

**The bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Soňa
Štroblová**

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V.....dne *Jméno autora/ky*.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat PhDr. Soně Štroblové za milý a vstřícný přístup, cenné rady a bezproblémovou komunikaci při vedení této bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá pohledem na fenomén Walta Disneyho, ať už jako člověka, nebo celé korporace. Přibližuje nám počátky animovaného filmu, život Walta Disneyho a jeho začátky podnikání, seznamuje nás se založením společnosti a vytvoření prvních slavných postaviček. Popisuje přechod od animovaných filmů k filmům hraným až po vytvoření obrovského zábavního průmyslu a vybudování silného obchodního a marketingového impéria. Na závěr jsou stručně prozkoumány metody animace, které předal dalším generacím animátorů, krátce je zde také zmíněna hodnota a hloubka animovaných filmů z dílny tohoto umělce.

Klíčové pojmy

Animace, animovaný film, Disneyland, film, charakter, Mickey Mouse, média, postavy, Sněhurka a sedm trpaslíků, společnosti, Walt Disney, zábavní průmysl,

Annotation

This thesis deals with looking at the phenomenon of Walt Disney, whether as a person or an entire corporation. It shows us the beginnings of an animated film, Walt Disney's life and his business beginnings, acquaints us with the foundation of society and the creation of the first famous characters. It describes the transition from animation to feature films after a huge entertainment industry and building a strong business and marketing empire. At the end, are briefly explored methods of animation, which gave the next generation of animators, there is also shortly mentioned the value and depth of animated films from the workshop of artist.

Key words

Animation, cartoon, companies, Disneyland, character, characters, Mickey Mouse, movie, Snow White and the Seven Dwarfs, the entertainment industry, the media, Walt Disney,

OBSAH

ÚVOD.....	9
1. Začátky animovaného filmu.....	11
2. Walt Disney Company.....	14
2.1 Život a začátky Walta Disneyho.....	14
2.2 Mickey Mouse.....	17
2.3 První celovečerní filmy.....	20
2.3.1 Sněhurka a sedm trpaslíků.....	20
2.3.2 Pinocchio.....	22
2.3.3 Fantzie.....	22
2.4 Předválečné, válečné a poválečné období.....	23
2.4.1 Stávka a válka.....	24
2.4.2 Dumbo a Bambi, konkurence a další projekty.....	25
2.4.3 Popelka, Alenka v říši divů, Petr Pan.....	27
2.5 Nová éra: Disneyland a televize.....	28
2.5.1 Souběžné projekty.....	30
2.5.2 Rodinné filmy.....	31
2.6 Poslední plány a projekty.....	32
3. Druhá éra společnosti – masové impérium.....	34
3.1 Filmy a společnosti.....	35
3.1.2 Animované filmy – Walt Disney Animation.....	35
3.1.3 Hrané filmy.....	40
3.2 Dceřiné a přidružené společnosti.....	41
3.3 Zábavní a obchodní průmysl.....	44
3.3.1 Parky.....	44
3.3.2 Produkty.....	46
3.4 Televize a média.....	47
4. Hlubší pohled do animovaných filmů, tzv. klasických disneyovek...50	50
4.1 Animace.....	51
4.2 Postavy.....	53
4.2.1 Hlavní lidské postavy.....	54
4.2.2 Zvířecí a vedlejší postavy.....	55

4.2.3 Záporné postavy.....	57
4.3 Animace.....	58
4.4 Shrnutí.....	59
ZÁVĚR.....	61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	64
SEZNAM POUŽITÝCH ELEKTRONICKÝCH MÉDIÍ A WEBOVÝCH STRÁNEK.....	66
SEZNAM PŘÍLOH.....	69
PŘÍLOHY.....	70

ÚVOD

Bakalářská práce je zaměřena jak na celou Walt Disney Company, od jejích začátků až po dnešní dobu s popsáním všech jejích činností, tak na Walta Disneyho jako člověka. Zahrnuje i hlubší pohled do animovaných filmů či světa animace.

Ačkoli byla animace Disneyho studia převratná a důležitá, animovaný film se začal vyvíjet už mnohem dříve. Již na začátku devatenáctého století se začali objevovat nadějní animátoři, kteří postupně vytvářeli začátky animovaného filmu až do příchodu Walta Disneyho. Ten nastolil animaci, ze které vycházela další studia a víceméně je klíčová dodnes. Walt Disney, jeho život, rodina, dospívání a další okolnosti přispěly k tomu, čím byl a v jeho dětství se odráží spousta skutečností, které později uplatňoval jako animátor, režisér, producent i vůdčí hlava celé společnosti. Vytvořením populární postavičky Mickeyho Mouse a jeho přátel, prvního celovečerního animovaného filmu Sněhurka a sedm trpaslíků a dalších postav se nezapomenutelně a nepochybně zapsal do dějin animovaného filmu. S růstem popularity, financí a možností se pustil i do natáčení hraných, přírodovědných nebo propagačních filmů. V padesátých letech si splnil svůj sen a otevřel první zábavní Disney park v Kalifornii, následující plány pro další, tentokrát na Floridě. Mezitím začala spolupráce s médii, vznikly populárních televizních pořadů a podobně. Když v roce 1966 velikán zemřel, zanechal za sebou velmi kvalitní základnu pro natáčení dalších filmů a pokračování v odkazu pro plnění snů.

Po smrti Walta Disneyho už společnost neměla tak stabilní základ a postupně se vytvářely další přidružené společnosti a odvětví, kterými se korporace zabývá dodnes, dál rozšiřuje onen odkaz Disneyho, a její působení se odvíjí v oblasti médií, zábavy, investic a samozřejmě také stále filmů. Animované filmy přesto jsou základní a nejdůležitější z produkce studia, a tak se závěr práce zabývá právě těmito filmy, jejich rozboru, prozkoumání postav a animace, to vše na bázi teoretické, nikoli vědecké.

Walt Disney je i v současnosti pro světovou kinematografii nezpochybnitelný pojem, dodnes z jeho přínosu čerpá nejenom jedinec, ale i masové impérium se všemi možnými odvětvími. Ve spojení s jeho osobností lze použít slova jako fenomén, impérium, korporace nebo třeba „továrna na peníze“, možná ale stále také na sny.

1. Začátky animovaného filmu

Co se týče animovaného filmu, jsou tu pro začátek nejdůležitější dva základní pojmy - animace a animátor. Slovo animace vzniklo z latinského pojmu anima, což znamená duše, a princip spočívá v tom, že se nakreslí za sebou několik téměř totožných snímků, každý se ale něčím drobně liší a při rychlém zobrazování snímků za sebou vzniká díky setrvačnosti lidského oka dojem pohybu. A ten kdo se tímto zabývá, je animátor. Nutno říct, že práce animátora je nesmírně náročná, musí to být nejenom výborný kreslíř, ale zapotřebí je také cit a schopnost zanalyzovat jakýkoliv pohyb, který daný objekt nejlépe charakterizují a pak to kousek po kousku přenést na papír. Když se iluze, ať už pouze statická, na papíře, nebo již zachycená kamerou povede, je to animace. Podívejme se na jeden příklad. Kdysi dávno, zhruba před 14 000, lety kdy naši zemi vládla mladší doba kamenná, nějaký neznámý umělec pomaloval španělskou jeskyni uhlem a barevnými hlinkami. Byli to bizoni, zachyceni v různých fázích běhu. O mnoho let později se tito bizoni natočili na pookénkovou kameru a v roce 1962 se tisíce let staré nákresy rozběhly po plátně na filmovém festivalu v Annecy. Z obrázků se stala animace, z neznámého umělce animátor a dohromady to po tisíci letech dalo takový malý animovaný film.

Na konci devatenáctého století dochází již k promyšlenější animaci. Francouz Emile Reynaud promítal ve svém Optickém divadle světelných pantomim skrze plátno diapozitivy a na ně lepil svůj animovaný pohyblivý příběh na desetimetrových papírových pásech. Příběh mohl být také opakován, nebo zastaven, jako dnes. Ze začátku se krátké příběhy dostaly až na délku deseti či třiceti minut a kromě zvukového doprovodu byly také barevné, což se v budoucnu filmové animaci podařilo až za třicet let. Příběhy jako *Ubohý Pierot*, nebo *Klaun a jeho pes* vidělo až půl milionu diváků. S nástupem „reálného“ filmu a kinematografu bratří Lumièreů se však výše zmíněný animátor nedokázal udržet a v roce 1900 zkrachoval. Než v bídě zemřel, skoro všechny své vynálezy zničil.

V prosinci roku 1885 Bratři Lumiérové poprvé předvedli filmovým divákům první filmovou kameru. Této události se zúčastnil také mladý iluzionista Georges Méliés, který okamžitě chtěl od bratrů kameru koupit. Ti však odmítli, a tak si Méliés nechal za velké peníze vyrobit svou vlastní kameru a natočil několik bláznivých hraných filmů se spousta nových triků, které obohatily filmovou budoucnost.

V roce 1906 ale žurnalista James Stuart Blackton nakreslil sérii legračních kreseb a natočil ji na fázovací kameru. Tak vznikl vůbec první kreslený film *Humorné fáze směšných tváří*, který zaznamenal úspěch. Blackton byl posledy zlepšováním filmové techniky, pokoušel se také o barevný film a animoval trojrozměrné předměty a kresby.

O rok později než Blackton uvedl *Humorné fáze* si Francouz Émile Cohl osvojil v Americe kreslenou animaci a vytvořil vlastní kreslený seriál. Celý si ho animoval sám a tak i přesto, že byl výborný kreslíř si obrázky značně zjednodušil jen na bílé obrysy postav na černém pozadí. Na tvorbě tohoto animátora je však nejvýznamnější jeho dramaturgie a vykreslení charakterů postav, což se jinak objevilo až ve třicátých letech u Disneyho. Ke konci života žil Cohl v bídě, bez elektřiny, a když jeho plnovous vzplanul od svíčky, velký animátor uhořel.

Gertička, animovaný brontosaurus, přinesl slávu a úctu Wintrovi McCayovi, který s ní vystupoval a nadšeně a neúnavně vyprávěl všem divákům o tom, jak kreslený film vzniká a jakou má budoucnost. Pro animaci získal mnoho slavných karikaturistů. Za svůj život udělal asi jen deset filmů, ale vzhledem k tomu, že na většině pracoval úplně sám a jaký úspěch mu přinesla *Gertička* je to zcela nepodstatné.

Earl Hurd byl člověk, jehož filmy zaujaly Walta Disneyho již v raném dětství. Hurd si v roce 1914 zjednodušil práci tím, že oddělil pozadí od přední vrstvy, čímž se mohl soustředit pouze na animování. Spolupracoval s Randolphem Bayem, který měl velký úspěch se satirami na téma loveckých výprav prezidenta Theodora Roosevelta, s názvem *Plukovník Prášil v Africe*. Hurd několik let natáčel příběhy chlapce a jeho psa Fida, které nesly název *Bobby Bums*. Také kombinoval kreslenou a hranou akci.

V tom ho napodobil i Pat Sullivan se svým *Kocourem Felixem*, kterého natáčel společně s Ottou Messmerem. Ve filmu předvedl scénu boxerského utkání mezi kocourem a hercem, a kocour se stal na dlouhá léta nejzdařilejší a nejpopulárnější figurkou animovaného světa.

Další zajímaví animátoři byli bratři Max a Dave Fleischerové, kteří založili vlastní studio a byli jediní, kteří mohli soupeřit s Disneyho tvorbu. Vytvořili panáčka *Koko*, který vyskočí z kalamáře a než se vrátí zpět, stihne natropit spoustu neplechů. Tento film byl uveden do kin již v roce 1917. Pro oba bratry bylo důležité zachovat plynulost a lehkost pohybu ale také rychlost pohybu. Tu dosáhli pomocí rotoskopu, který fungoval na systému zadní projekce živé filmové akce na skleněnou desku s ultrafánovou fólií, na níž se figury překreslovaly a kontury se přizpůsobovaly kreslené figurce.¹ Fleisher studio v příštích letech vyprodukovalo takové filmové skvosty jakými byly např. *Pepka námořníka*, film *Gulliverovy cesty* nebo *Betty Boopovou*. V posledně jmenovaném snímku se do centra pozornosti dostává prostořeká a nestydatá Betty, jakožto první vamp v dějinách animace.

Než se však toto stalo a než nastoupil sám velký Walt Disney, byla v New Yorku uspořádána slavná večeře všech animátorů, při které jeden nadšenec a propagátor animovaného filmu řekl: „Viděl jsem a vidím velkou budoucnost animace jako umění, ale když se dívám na vaše filmy, zjišťuji, že jste z animace udělali zboží... jenom zboží... škoda.“²

¹ BENEŠOVÁ, Marie – URC, Robert. *Dějiny animovaného filmu I*. 1. Vyd. Bratislava: VŠMU, 1993. ISBN 80-85182-39-4, str. 30

² DUTKA, Emil. *Minimum z dějin světové animace*, AMU Praha 2004, ISBN 80-7331-012-0

1. Walt Disney Company

2.1 Život a začátky Walta Disneyho

Walt Disney, celým jménem Walter Elias Disney, se narodil 5. prosince 1901 v Chicagu jako jedno z pěti dětí Eliasovi a Floře Disneyovým. Měl tři bratry a jednu sestru. Nejdůležitější vztah měl asi se starším bratrem Royem, který stál Waltovi po jeho boku po celou dobu podnikání jako společník Walt Disney Company. Už ve Waltově dětství se začala projevovat jeho láska ke kreslení, přírodě a možná, že díky tvrdé výchově svého otce, dokázal později vybudovat tak pevnou a stabilní společnost.

Jejich otec pocházel z jedenácti dětí, vyrůstal na farmě a od raného dětství pracoval v železniční dílně. To se nejspíše promítlo i do jeho dospělého života, kdy s rodinou žili a pracovali na své vlastní farmě a všechny děti byly od dětství vystavovány těžké dřině. Každopádně Walt byl životem na farmě okouzlen. Už tam se začala projevovat jeho láska ke kreslení. Kreslil farmu, stromy, zvířata i okolní přírodu a napodoboval kresby v novinách. Jeho strýc Ed ho brávil do lesů a učil ho znát hlasy ptáků a druhy rostlin a s bratrem Royem podnikali dlouhé projížďky do okolí na koni, kde sledovali volně žijící zvířata. Když však starší bratři Herbert a Raymond odešli z domu a zbytek rodiny přestal práci na farmě zvládat, přestěhovali se do Kansas City. Tam otec koupil roznáškovou trasu pro dva deníky, raník Times a večerník Star, což pro Walta i jeho bratra Roye opět znamenalo spoustu práce a celodenní dřiny. Protože nedostávali od otce tolik peněz, kolik by měli, přibrali si k roznášce každý ještě boční přivýdělek, což znamenalo, že Walt chodil do školy nevyspalý a stýskalo se mu po životě na farmě. V osmnácti letech odešel z domu i Roy, a tak Walt zůstal jen s mladší sestrou Ruth.

Společně navštěvovali základní školu Benton, kde se Walt seznámil s Walterem Pfeifertem. V německé rodině všichni milovali divadlo a žili uměním. Oba kamarádi sestavili úspěšné komické dueto *Dva Waltové*. Walt

miloval být na jevišti, ovšem jeho otec nesměl nic vědět. Podařilo se mu ho ale přemluvit, aby mohl navštěvovat večerní kurzy kreslení v Art Institute. Poté se otec rozhodl prodat trasy a koupil v Chicagu továrnu na zpracování ovoce. Všichni se tedy zase stěhovali, Walt začal chodit na McKinleyovu High School a vydával ve škole časopis Hlásek. Když jeho bratr narukoval do armády, chtěl taky, ale bylo mu teprve šestnáct, takže ho vyhodili. O rok později se mu ovšem podařilo zfalšovat datum narození na přihlášce, a tak byl zaškolen jako řidič sanitky a odvezen do Paříže. Kromě stálého platu si přivydělával i kreslením plakátů nebo válečných křížů na bundy vojáků. V roce 1919 se Walt vrátil z války zpět do Chicaga. Odmítl práci v otcově továrně, Roy byl zpět v Kansas City a tak se ocitl sám uprostřed města, bez vzdělání, bez známostí, i bez práce. Chtěl být umělcem. A tak z Chicaga odešel.

Vrátil se do Kansasu, ale neměl nic. Bydlel proto u svého bratra Roye a díky němu se mu podařilo dostat místo v jedné reklamní agentuře kreslící inzeráty. Walt se dal do kreslení a seznámil se s Ubem Iwerksem, který mu v nové práci hodně pomohl. Ačkoli se mu dařilo dobře, byli s Ubem propuštěni a tak se rozhodli pracovat ve vlastním ateliéru pro agentury. Po nějaké době odešel Disney pracovat do Kansas City Film Ad Compeny, kde se k němu později připojil i Ub, který nezvládl sám řízení jejich podniku. Tam se Walt začal zajímat o animaci, právě když kreslil reklamy pomocí výstřížkové animace. Začal vytvářet vlastní takzvané *Laugh-O-Grams (Smíchogramy)*, které promítali v místním kině Franka L. Newmana o přestávkách nebo před začátkem promítání. Díky úspěchu si založili vlastní studio Laugh-O-Gram Studio a najali další animátory. Později s Ubem se studia odešli a založili si vlastní, Laugh-O-Gram Films Inc. Zaměstnali kolem sebe několik lidí a během let 1922 a 1923 natočili několik dílek jako Popelka nebo Červená Karkulka. Poté začali natáčet trikový film *Alice v zemi kreseb*. Šestiletá dívka Virginia Davisová hrála před prázdným pozadím, na které se pak trikem doplňovala kreslená zvířátka. Walt byl tímto dílem nadšený, a tak začal hledat distributora. Napsal dopis Margaret J. Winklerové, která distribuovala filmy bratrů Fleischerových. Winklerovou animace velice zaujaly a byla nadšená. Walt

Disney se rozhodl dokončený film vzít a po třech letech odjet z Kansasu. Do Hollywoodu.

Společně s bratrem Royem se mu podařilo našetřit dostatek financí, aby mohli založit studio. Také se mu podařilo přesvědčit rodinu malé Virginie, aby se přestěhovali do Hollywoodu a holčička tak mohla dále účinkovat v Alici. Spolu s ní ve filmech hrály i děti ze sousedství a německý ovčák jeho strýce Roberta. Dvě třetiny filmu byly hrané, jedna třetina byla kreslená a do té vstupovala reálná i malovaná Alenka. Seriál se jmenoval *Alice in Cartoonland* a neměl s Alenkou v říši divů od Lewise Carrola nic víc společného, než jen hlavní hrdinku, která prožívala ve své bujné fantazii různé příhody. Na začátku byl Walt animátorem i scénáristou, režisérem a kameramanem, a to bylo velice náročné, proto přemluvil Uba Iwerkse, aby se přestěhoval z Kansasu do LA a pracoval s ním. Dále natáčeli a vylepšovali filmy o Alence, v roce 1926 jich bylo už 26. Malou Virginii Davisovou vystřídala Magie Gayeová a roku 1925 se Roy i Walt oženili. Waltovou ženou se stala písárka Liliana Boundsová, kterou přijal Roy na výpomoc do studia.³

Ke konci roku 1926 se začal Walt poohlížet po jiném nápadu, který by vystřídal už tak okoukanou a méně úspěšnou Alenku. Charles Mintz, který po svatbě s Margareth Winklerovou převzal spolupráci se studiem, sdělil Waltovi, že podle Carla Laemleho z Universalu by bylo dobré vytvořit postavu králíka. A tak vznikl *Oswald, šťastný králík*, předchůdce Mickey Mouse. Oswalda vytvořil Iwkers, a stal se tak úspěšným, že si studio bratrů Disneyů mohlo najmout další lidi, především své spolupracovníky z Kansasu. V únoru roku 1928 však nastal pro Disneyho šok, a to když mu Mintz na schůzi oznámil, že chce snížit cenu za snímek a že si podpisy sjednal skoro všechny jeho animátory. Pokud by tedy Disney odmítl snížit náklady na rozpočet, otevře si vlastní studio a může točit Oswalda i bez něho, protože práva na něj má společnost Universal. Velmi zklamaný a znechucený Disney se z Mintzem rozešel, přišel o většinu svých zaměstnanců a také o Oswalda.⁴

³ JACHNIN, Boris. *Walt Disney*, 1990

⁴ BALDWIN, Louise: *Historické pády a vzestupy*. 1997, str. 109-110

Od té doby začal Walt pečlivě dbát na autorská práva a všechny myšlenky svých spolupracovníků bral jako majetek studia, proto za každým nápadem stálo jméno Walt Disney.

„Způsob jak začít je přestat mluvit a začít dělat“⁵

Walter Elias Disney

2.2 Mickey Mouse

Když Walt Disney přemýšlel, jakou postavičkou nahradí králíka Oswalda, napadla ho myš. Jednu totiž měl kdysi v Kansasu, říkal jí Mortimer a učil se podle ní kreslit. Takové jméno se ale zdálo nevhodné a tak vznikl Mickey Mouse, postavička, které fyzickou podobu dal Ub, ale duši Walt. První film, který vznikl, se jmenoval *Plane Crazy (Létáním posedlý)* a byl němý. Mickey v něm ještě vypadal jinak, než jak ho povětšinou známe, a to především tím, že měl vlasy. Předlohou pro něj se stal odvážný americký pilot rekordman Charles Lindbergh-měl nad čelem právě onu čupřinu. Druhý film, takéž němý, se jmenoval *Gallopín' Gaucho (Cválající gaučo)*, ale s oběma filmy měli problém najít distributora, který by jim věřil. Zvrat nastal až s nástupem *Parníka Willieho*. Ten už byl mluvený a stejně jako všechny ostatní Mickeymousové až do roku 1946 samotným Waltem Disneyem. Ten pochopil souvislost mezi pohybovým rytmem kreslených figur a rytmickou hudbou a zároveň dbal o co nejpřesvědčivější synchronizaci zvuku a obrazu.⁶ Až v polovině 40. let ho v dabování, kvůli Waltovi zaneprázdněnosti a ochraptělému hlasu z kouření, nahradil Jimmy MacDonald.

Kromě vlasů, které měl Mickey jen v prvním díle, chyběly také zezačátku Mickeymu klasické bílé rukavice, velké boty a měl plně malované

⁵ Just Disney. Disney Quotes: [online] [cit. 28. 11. 2012]. Dostupné na WWW: <http://www.justdisney.com/walt_disney/quotes/quotes01.html>

⁶ BENEŠOVÁ, Marie – URC, Robert. *Dějiny animovaného filmu I*. 1. Vyd. Bratislava: VŠMU, 1993. ISBN 80-85182-39-4, str. 50

černé oči. Ve třetím filmu se také více zakulatil, a to nejen jeho špičatý myší nos, ale i celá postava. V podstatě byl celý vytvořený se samých kroužků, této animaci se začalo říkat „O“ Animace a postupně z ní vycházeli všechny Disneyovské postavičky. Usnadňovala plynulost pohybu, Mickey neměl žádné zbytečné kudrlinky ani zvířecí chlupy, prostě nic, co by komplikovalo animaci. Mickey se však neměnil jen svým vzhledem, ale i charakterem. V *Parníku Willie* si Mickey dělá ze zvířatek hudební nástroje a za tím účelem je natahuje či jim jiným způsobem deformuje tělo. Surový humor byl však postupně zjemňován a tvůrci postavám přidávali na sympatičnosti a roztomilosti. Pozdější filmy s Mickeyem tak působí uhlazeněji a sofistikovaněji.⁷

A kdo byl vůbec Mickey Mouse? Už na první pohled zcela obyčejná myš, dokonce natolik obyčejná, že mohla být kýmkoli z nás. Myšák je tím nejvdědnějším hrdinou, jehož obzvlášťují právě jeho lidské potíže, Myšák má lidské jméno, lidské chování a starosti – staví, vaří, uklízí, koncertuje – ale jeho maléry jsou neobyčejné, gigantické: nepřátelé neusilují o nic menšího, než je jeho život, jeho dívka, výsledky jeho práce. Myška Minnie je pro myšáka venkovskou múzou: Mickey, který se před ní předvádí, je schopen zázraků udatnosti.⁸

Mickey byl úspěšný, ale možná právě díky tomu měl Walt stále větší chuť zkoušet něco jiného a nového. Tak vznikly *Směšné symfonie*. Každá měla svůj vlastní název a byly to grotesky. První - *Tanec kostlivců* se odehrává na hřbitově, kde v noci vylézají kostlivci z hrobů a tančí. Z kostí si vytvářejí hudební nástroje a do rytmu jim k tomu mňoukají na hřbitovních zdech kočky. Jakmile kohout zakokrhá, všichni se vrací zpátky do hrobů a hudba utichá. K Tanci kostlivců přibylo ještě několik Směšných symfonií, které se střídaly s novými díly myšáka. Ve stejném období však začínají také problémy uvnitř firmy. Distributor jejich filmů Powers měl s uváděním symfonií problémy, a tak od něj odešli. Naopak od Walta odešel Ub Iwerks. Tyto komplikace ve spojení s obrovským návalem práce, řešením finanční situace a nevyspáním

⁷ HAIN, Milan. Parník Willie: Jazzový zpěvák ve světě animace. *25fps* [online] 2011 [cit. 23.2.2012] Dostupný z: <<http://25fps.cz/2011/parnik-willie-jazzovy-zpevak-ve-svete-animace/>>

⁸ JACHNIN, Boris. *Walt Disney*. 1. vyd. Praha: ČSFÚ, 1990. ISBN 80-7004-037-8, str. 47

skončily Waltovým zhroucením. Bylo mu třicet let a doktor mu nařídil dlouhou dovolenou bez myšáků a ostatní „práce“.

V roce 1933 vznikla *Tři malá prasátka*, jako součást Směšných symfonií. Hlavní animace byla svěřena teprve osmnáctiletému Fredu Mooreovi, který se poté stal také hlavním animátorem myšáka. Waltovi se nelíbila přílišná drastická stránka původního příběhu, v němž první dvě prasátka sežere vlk, kterého nakonec třetí, nejchytřejší prasátko hodí do vařící vody. Rozhodl se natočit ji jako vítězství kolektivu. *Tři malá prasátka* získala také Oscara. Walt začal pro své animátory pořádat ve škole Chouinard Art Institute v Los Angeles večerní kurzy kreslení a do filmů přišla barva.

Ale zpět k Mickeymu. Do jeho filmů přibyla nová postava nevrleho Kačera Donalda. Ve filmu *Mickeyho kapela*, vystupuje myšák v roli dirigenta odpoledního koncertu v parku a Donald ho ruší svým hlasitým prodáváním zmrzliny. Později měl i Kačer Donald jen své vlastní filmy, stejně tak jako další Mickeyho kamarádi, roztomile přihlouplé štěně Pluto anebo pes Goofy. (Pluto se poprvé objevil ve filmu *The Chain Gang* (1930) a pes Goofy o dva roky později v *Mickey's Revue* (1932). Waltovou nejoblíbenější postavou však stále zůstával myšák Mickey, dokonce se s ním občas i ztotožňoval. Ten se mezitím stal slavnou až veřejnou institucí. Chodily stovky dopisů od dětí i od rodičů, a skoro to vypadalo, že studio vytvořilo spíše živé dítě, než kreslenou postavičku. Mickey prý měl 98% míru podvědomí dětí ve věku 3 – 11 let po celém světě. Jako světoznámá figurka nezůstala jen ve filmu. Začali vznikat plyšová myšáci, nafukovací míče, mýdla a spousta dalších věcí s jeho tematikou. V té době byl Myšák Mickey už téměř fenomén a z Walta Disneyho se stal světový pojem. A to by se přitom dalo říct, že je jeho kariéra teprve na začátku. Mickey Mouse je první animovaná hrdina, který měla hvězdu na chodníku slávy.⁹

⁹ SUDDATH, Claire. *Time Entertainment*. [online], 2008 [cit. 3. 4. 2012] Dostupné na WWW: <<http://www.time.com/time/arts/article/0,8599,1859935,00.html>>

"Doufám, že nikdy nezapomeneme na jednu věc – že to všechno začalo myší."¹⁰

Walter Elias Disney

2.3 První celovečerní filmy

2.3.1 Sněhurka a sedm trpaslíků

Už dlouho při práci na myšákových příbězích anebo *Směšných symfoniích* měl Walt Disney v hlavě mnohem větší a náročnější projekt. Cítil se připraven na celovečerní film, a tak v roce 1933 začaly přípravy na *Sněhurku a sedm trpaslíků*. Celý Hollywood ho však považoval za blázna. Nikdo nechápal, proč tolik riskuje, proč, když už se pouští do hraného filmu nezkusí něco, co dobře zná. Proč nenatočí celovečera s Myšákem. Ten by mu jistě zajistil jak finanční tak i komerční úspěch. Bylo to ozkoušené a diváci ho milovali. Nebo proč alespoň nenatočí vlastní příběh s vlastní novou postavičkou, nejlépe zvířátkem, s kterým měl nejvíce zkušeností. On si ale vybral klasickou pohádku bratří Grimmů, v hlavní roli s lidskými postavami. Ono šlo ale o celý tým. Krátké kreslené filmy sice byli úspěšné, ale nemohli uživit chod studia, kde přibývalo stále více zaměstnanců, zdokonalovala se technika a bylo potřeba větších prostorů. Kromě toho, kdyby se natočil úspěšný celovečerní film, nebylo by už jen v podvědomí všech jméno Walt Disney, ale mluvilo by se o všech, kdo se na něm podíleli. Nehledě na to se studio považovalo za přelomové a průkopnické ve světě animovaného filmu, tak proč v tomto pohledu nepokračovat i nadále. Když Walt vyprávěl animátorům své pojetí pohádky, vždy z něj sršelo nadšení a optimismus. Hlavní tři rysy celého filmu byly: něžnost Sněhurky, špatnost královny a humor trpaslíků. Chtěl, aby každý trpaslík měl svůj vlastní charakter a styl, na kterém by se pak rozvíjely jeho gagy. Právě humor trpaslíků měl děti rozptylovat od roviny příběhu

¹⁰ Just Disney. Disney Quotes. [online] [cit. 6. 12. 2011] Dostupné na WWW: <http://www.justdisney.com/walt_disney/quotes/quotes01.html>

Sněhurky a zlé macechy, a být takovým veselým a důležitým pozadím. Děj se měl odehrávat především v lese ať už veselém a barevném nebo temném a hrozivém, se spoustou zvířátek. Předloha od bratří Grimmů byla dosti chmurná, a tak se Walt rozhodl udělat příběh jako muzikál a mnohem víc ho přiblížit dětem. Snažil se tedy příběh vyprávět co nejvíce srozumitelně, bez zbytečných dialogů, aby se nemohlo stát, že dítě na chvíli znepozorní, nebude najednou vědět, o co jde, a film ho v půlce přestane bavit.

Co se týče samotné animace, byly pro film vytvořeny dva výtvarné (technologické) postupy. Tím prvním byl klasický Disneyovský postup karikaturování, ten byl uplatněn na trpaslíky a šlo zde pouze o kreativitu animátorů. Druhý postup byl tajný a nazýval se Rotoskop a vycházel už z dob filmů o Alence. Šlo o přeměnu živého herce v kreslenou postavu, a tak nastal problém s hledáním herců pro role Sněhurky a prince. Původně měl Walt požadavek, aby představitelka Sněhurky zvládla jak hrát, tak i tančit a zpívat. Ale nakonec hrála a tančila Margery Belcherová a na playback ji hlas propůjčila Italka Adrianna Caselottiová, která Walta okouzila svým trylkem. Při natáčení se objevily jisté komplikace a Hollywood stále pokládal Walta za blázna, především kvůli navyšování rozpočtu a žádostí o tři úvěry. Premiéra filmu byla stanovena na období vánoc roku 1937 a těsně před začátkem Walt změnil jméno filmu z pouhé Sněhurky na Sněhurku a sedm trpaslíků. Od toho ho mnozí odrazovali, ale trval si na svém. Nakonec byl však celý film shledán ne úplně vhodným pro děti, pro jeho některé hrůzné scény, a to i přestože se Walt co nejvíce snažil film přizpůsobit mladšímu publiku oproti děsivé předloze. V některých kinech byl i dokonce pro nejmenší věkovou kategorii nepřístupný. Přesto však byl celý film velmi úspěšný, o tom i svědčí i jeho ocenění. Získal osm Oscarů, respektive jednoho velkého, hlavního za nejlepší animovaný film a sedm malých bylo jen takovou pozorností podniku. Film *Sněhurka a sedm trpaslíků* byl nejúžasnější umělecký a pracovní počín své doby. S obezřetnou jednoduchostí je děj rozdělen do délky 2 700 metrů a efekty jsou pečlivě rozvrhnuté, aby neunavovaly a nepřehlušovaly se. Na filmu pracovalo 25 malířů pozadí, 300 kresličů oživovalo figurky a nakreslili

se 2 miliony fólií, z nichž vybrali a nasníмали čtvrtinu.¹¹ V dalších letech byla Sněhurka a sedm trpaslíků byla nasazována do kin vždy po sedmi letech, pro novou generaci dětských diváků.

Sněhurka a sedm trpaslíků byla uváděna i u nás, poprvé 16. září 1938 v pražském kině Aleš. Přes úspěch k němu byl dokonce pořízen český dabing a všechny trpaslíci dostali české jména, která se dostala do všeobecného podvědomí. Jsou to Prófa, Kejchal, Stydlín, Štísko, Rejpal, Dřímál a samozřejmě Šmudla.

2.3.2. Pinocchio

Díky Sněhurčině úspěchu si studio mohlo dovolit nové prostory, a tak začali budovat ateliéry v Burbanku a pracovat na dalších celovečerních filmech. Walt měl v hlavě dva projekty, přičemž první byl příběh Pinocchia, loutky ve světě lidí. Celou látku samozřejmě převedl jen do animovaného světa. Původní příběh pochází z knih od Carla Collodiho a tvůrci se nechali inspirovat příběhy, které vycházely v dětské příloze novin na pokračování. Z nezbedného a neukázněného panáčka Pinocchia se pod vůdčí taktovkou Walta Disneye stala sympatická postava, se kterou se můžou děti mnohem více ztotožnit. Jeho sekundantem je chytrý cvrček mentor Jiminy. Také přibyly postavy jako záletný kocour Figaro, nebo akvariijní rybka Cleo. V Pinocchiově je prý ze všech Disneyovských filmů nejvíce citu, ale zároveň i smutku. Kritika, včetně italské populace, od nichž předloha pochází, byla nadšena. U nás v kinech však nebyl uveden, což je jistě škoda.

2.3.3 Fantazie

Ten druhý projekt, který měl Disney v hlavě, byl doslova umělecký počín. Podle slov Borise Jachnina, jde o nejambicióznější, nejrozporuplnější

¹¹ BENEŠOVÁ, Marie – URC, Robert. *Dějiny animovaného filmu I.* 1. Vyd. Bratislava: VŠMU, 1993. ISBN 80-85182-39-4, str. 53

a nejkritizovanější dílo.¹² Fantazie měl být audiovizuální koncert klasické hudby s kreslenými příběhy. Film se skládá ze sedmi samostatných „příběhů“, ze sedmi hudebních veleděl vážné hudby, které jsou podbarveny kreslenými akcemi, jež by se nám třeba při poslechu takové písně mohly promítat v hlavě. Některé pasáže byla přijata celkem kladně, některá povětšinou záporně a jako celek působil dosti rozporuplně. Někteří celé dílo považovali za amerikanizovaný kýč, jiní zase za mistrovské dílo. Jedni to považují za vizuální orgie a jiní za přeslazený nevkus. Těžko říct jak mohl takový film zaujmout děti. Udržet dvě hodiny pozornost a snažit se pochopit co symbolizují všechny obrazy a výjevy, spojené s vážnou hudbou bylo pro děti jistě náročné. Co se týče dospělých, celkově byly názory velmi rozporuplné. V dnešní době je však Fantazie považována za ohromující dílo, na svou dobu odvážné spojení hudby s perfektní animací. I přes všechna hodnocení, jaká si v té době vysloužil, získal film Oscara a čestné uznání akademie se slovy „Za mimořádný přínos v rozvoji využívání zvuku ve filmové produkci Fantazie“.

„Nesnažíme se bavit kritiky. Já to risknu s veřejností.“¹³

Walter Elias Disney

2.4. Předválečné, válečné a poválečné období

Na začátku čtyřicátých let nastaly pro Disneyho studio krušnější časy.

V roce 1940 začalo stěhování z Hypern Avenue, původního sídla Walt Disney Company, do nových, velkých prostorů v Burbanku. Ovšem finanční situace nebyla tak příznivá, jak by se na první pohled mohlo zdát, a tak stěhování provázelo mnoho komplikací. První film, který byl v nových ateliérech natočen, byl *Váhavý drak*, který měl sloužit jako pozvánka diváka do nových prostorů a ukázka toho jak se tam pracuje a vše funguje, jak má. Šlo

¹² JACHNIN, Boris. *Walt Disney*, 1990

¹³ Disney Dreamer. Disney Quotes. [online] [cit. 10. 12. 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.disneydreamer.com/walt/quotes2.htm>>

o hrané sekvence, kdy známý herec Robert Benchley žádá po Waltovi zfilmování knihy Váhavý drak a tak ho Disney vezme do studií, kde mu ukazuje dokončování několika jejich filmů. Ty jsou pak právě do děje vloženy jako krátké animované příběhy.

2.4.1 Stávka a válka

I když se toto období označuje jako zlatá éra animace, tak finanční stránka studia začínala být stále horší, mzdy se zmenšovaly a tak začali odboráři v Disneyho studiu stávkovat. Byla to asi polovina zaměstnanců, díky tomu se výroba nemusela úplně zastavit. Stávkovali především mladí, noví zaměstnanci, kteří neměli žádný blízký vztah ke společnosti, a pak také lidé z obchodní sféry. Ke konci května stávka vypukla naplno, pracovat zůstalo na 60% lidí, zbytek se shromažďoval s velkými transparenty před studiem. Když ani další dny nepokoje nepolevovali, rozhodl se Walt opustit studio a odjet do Jižní Ameriky. Celá stávka vyvrcholila odchodem několika nadějných mladých animátorů, kteří nesouhlasili právě s Waltovými pravidly držet se přesně vyžadované dějové i výtvarné šablony. Na konci druhé války založila část stávkujících animátorů vlastní, umělecky revoluční společnost UPA – United Production of America.

Spolu s dalšími animátory odjel Walt na šest týdnů propagovat politickou linii Spojených států v Misi dobré vůle. Od šéfa Úřadu pro koordinaci mezinárodních obchodních a kulturních vztahů, Nelsona Rockefellerera, získal příspěvek na natočení několika krátkých filmů. V té době naplno propukla válka a studio mělo tvořit instruktážní filmy a díla zvyšující bojové odhodlání diváků. V roce 1943 tak například vznikl film *Vůdcova tvář*, v čele s kačerem Donaldem - film byl vyznamenán Oscarem. Dále pak například dokument o letectví, *Vítězství leteckých sil* anebo *Tři kabalerové*.

2.4.2 Dumbo a Bambi, konkurence a další projekty

Než se naplno vyhrotila stávka, pracovalo studio na krátkých filmech s myšákem, Goofym i Plutem a také na celovečerním filmu *Dumbo*. Předloha pochází z knihy Heleny Ambersonové a původně se mělo jednat jen o krátký film. Když se však vše dařilo a délka dosáhla padesáti minut, rozhodl se Walt přidat ještě deset, aby byl film zařazen mezi celovečerní. Příběh pojednává o malém cirkusovém slůněti, kterému se všichni vysmívají, protože má abnormálně veliké uši. Dumbo má jediného kamaráda, myšku Tima, ale když zjistí, že pomocí svých uší dokáže létat, stane se hvězdou cirkusu a mediální senzací. Film byl jednoduchý a laciný, ale měl úspěch, kritika pochvalovala Disneyho návrat ke zvířatům. Těsně před vánoci zaplnily obchody plyšové sloni i knížka *Dumbo*, a to vše zmizelo z pultů doslova hned. Film se hrál dlouho, byl velmi úspěšný a možná k tomu i dopomohla začínající válečná situace, v níž byl slon naprosto nevinný a ničím nepřipomínající nastávající zlé časy.

Bambi, v pořadí pátý celovečerní film, vypráví příběh malého kolouška, který se svými přáteli roztomilým zajíčkem Dupíkem a ostýchavým skunkem Kvítkem zažívají v lese spoustu dobrodružství a poznávají svět kolem sebe. Námět na film podle knížky Felixe Saltena měl Disney v hlavě už od roku 1937, ale realizace se mu povedla až teď, v roce 1942. Chtěl v něm co nejvíce uplatnit spojení reality s poezií přírody. Dobře to shrnul Boris Jachnin, autor biografie o Waltu Disney: „Animace byla perfektní, skvělé záběry přírody a lesa doplňují koketně mrkající oči kolouška. Pravda je, že tímto filmem dospěl Disney velmi daleko na své cestě za oslazeným naturalismem, v němž se snoubila pohotová kresebná manýra a sentiment.“¹⁴

Ke konci války začala opadat popularita Mickeyho Mouse. Postupně se začal objevovat už jen jako vedlejší postava ve filmech kačera Donalda, Pluta a Goofyho. Definitivně už také skončilo natáčení *Směšných symfonií*. Walt měl v hlavě opět několik celovečerních filmů, ale po válce nebyla finanční situace moc příznivá, se zatím natáčelo, několik krátkých filmů, jako například

¹⁴ JACHNIN, Boris. *Walt Disney*. 1. vyd. Praha: ČSFÚ, 1990. ISBN 80-7004-037-8, str. 133

Čas melodií. V roce 1946 ohlásilo studio první hraný film s kreslenými sekvencemi, s názvem *Píseň jihu*. Technicky to byl film velmi náročný a využíval v sobě americký folklór. Za zmínku ještě stojí celovečerní program *Dobrodružství Ichaboda a pana Toada*, který je složen ze dvou povídek.

Díky Disneymu se celovečerní kreslené filmy staly v kinech rovnocenným partnerem filmům hraným. V kreslené animaci je následovalo studio Bratří Fleischerových pod patronací Paramountu. Z jejich produkce jsou celovečerní *Gulliverovy cesty* a *Pan Brouk jde do města*. Další studia a kreslené počiny, které stojí za zmínku, jsou například Warner Brother, kde je důležitý zejména protřelý králík *Bugs Bunny*, Famous Studios Cartoons se svým *Pepkem námořníkem*, Universal s potrhým *Datlem Woodym*, nebo William Hanna a Joseph Barbera kteří vytvořili populární dvojici *Toma a Jerryho* nebo také *Médu Béd'u*. U nás se animovaný film vyvíjel především pod vedením Jiřího Trnky, jednoho ze zakladatelů studia Bratři v triku. Jiří Trnka (1912 – 1969) byl jeden z průkopníků českého animovaného filmu. Často používal ve svých filmech loutky, např. *Staré pověsti české*, *Dobrý voják Švejk* nebo *Sen noci svatojánské podle předlohy W. Shakespeara*. Trnka byl také někdy označován za Walta Disneyho východu.

Na konci čtyřicátých let se naskytlá příležitost natočit americké filmy na území Velké Británie. Studio natočilo filmy *Ostrov pokladů*, *Příběh Robina Hooda*, *Meč a Růže* a *Rob Roye*, buřiče ze skotských vrchů. Od roku 1949 se natáčelo *Dobrodružství skutečného života*, což byl cyklus přírodních dokumentárních snímků. Natočil sedm středometrážních snímků, z nichž se všechny setkaly s nepochopením distributorů. Obecenstvo v kinech se však bavilo. Když ani to distributory nepřesvědčilo, rozhodl se Walt s Royem založit vlastní společnost pro distribuci přírodovědných snímků, Buena Vista. Po úspěchu i celovečerních filmů, z nichž několik bylo oceněno i cenou akademie, přejmenovali cyklus na *Fantazii skutečného života*.

2.4.3 Popelka, Alenka v říši divů, Petr Pan

V roce 1950 byla po šesti letech příprav konečně uvedena *Popelka*. Dlouho trvaly především dohady nad námětem. Vybíralo se ze dvou původních předloh. První byla od francouzského spisovatele Charlese Perraulta a objevuje se zde jako zachránkyně kouzelná kmotřička, díky níž se dýně promění v kočár, myšky v koně a krysa v kočího a odvezou Popelku na ples, kde se do ní zamiluje princ. Druhá verze byla od bratří Grimmů, v té se objevují nám asi známější holoubci pomocníci, tři plesy a schody pomazané lepidlem. Ale jak jistě víme, Walt si vybral první verzi. Není se ani moc čemu divit, jednak se zde objevuje jemu hodně blízká zvířátka, a pak, poté co kritika uznala Sněhurku za hrůzostrašnou, se nechtěl pouštět do něčeho podobného. Vždyť Grimmové tam píšou o usekávání palců, aby se vešli do střevíčků, holoubci zpívají o krvi a nakonec jsou posláni na svatbu, aby vyklovali zlým sestřím oči. Ne, studio se raději pustilo do milejší verze, i když si ji samozřejmě trochu upravilo po svém a nějaké motivy převzalo i od Grimmů. Tak jako tak se Popelka stala úspěšnou a upevnila Disneyho post v čele animovaných filmů.¹⁵

Alenka v říši divů je film podle předlohy Lewise Carrolla. Hlavní hrdinka následuje věčně spěchajícího Bílého králíka s hodinkami, až spadne do díry a ocitne se v říši divů. Tam se setkává se spoustou divných postav, jako s dvojicí Tweedlede a Tweedledum, Srdcovou královnou nebo kočkou Šklíbou. Film je plný gagů a zvláštností. Fantazie Carrolla nebrala meze a Disney ji na plátno úžasně přenesl. Jak říká sama Alenka na začátku filmu: „Kdybych měla svůj vlastní svět, byl by samý nesmysl. Vše by bylo tím, co není. Nic by nebylo tím, co je a naopak. To co je, by nebylo, a co kdysi nebývalo by bylo.“ Zajímavostí je, že *Alenka v říši divů* má více postav i písní než jakýkoliv jiný Disneyho film.

Petr Pan, věčné dítě ze Země Nezemě, který odmítá vyrůst. Společně se svou věrnou vílou Zvoněnkou, přivede Wendy, Johna a Michaela, tři londýnské děti do míst plné fantazie, dobrodružství a svobody. I když je takový život lákavý, děti vědí, že se musí vrátit k mamince, která nechala otevřené

¹⁵Disney vs. Grimms Brothers [online] [cit. 4. 3. 2012] Dostupné na WWW: <<http://disneyvsgrimms.blogspot.com/>>

okno a čeká na ně. Petr Pan se však s nimi nechce zůstat. Nechce vyrůst, a tak se sám znovu vrací do Země Nezemě. Podle slov Borise Jachnina je tento film Waltovi rozhodně bližší než například film o Alence a jeho podíl na něm je také intimnější. Ač se v Petru Panovi také setkávají děti, skutečné děti s postavami své fantazie, nejde tu o zábavné cvičení v logice, nýbrž o vroucnou metaforu mateřské lásky, bez níž je dětský život ochuzen o to nejkrásnější.¹⁶

2.5 Nová éra: Disneyland a televize

Už několik let měl Walt v hlavě nápad na postavení zábavního centra. A tak jako tomu bývalo už tolikrát dřív, opět si všichni ťukali na čelo a obávali se průšvihů, zatímco Walt objížděl všechny možné zoologické zahrady, zábavné parky, obhlížel atrakce, a zkoumal všechny maličkosti. Původní náčrt zábavního parku, který vytvořil, měl mít funkci místa, kde by zaměstnanci studia mohli trávit čas se svými dětmi. Později se ale jeho projekt rozrostl, a tak bylo potřeba najít vhodné místo. Stejně tak jako najít finance. Nakonec se naskytla možnost spolupráce s televizí. Roy nabídl televizi ABC pravidelný hodinový pořad, což by jim zaplatilo výdaje za park. Jako ideální místo se ukázaly pomerančové plantáže v Anaheimu. Ležely blízko Los Angeles a se 160 akry tam bylo dost místa i na parkoviště, hotely a silnice. Park totiž neměl být jen obchodní záležitostí, tohle mělo být obrovský turistický areál.

Disneyland byl otevřen 17. 7. 1955. Přímo se ho zúčastnilo přes 28 tisíc lidí, v televizi však přenos, kde řečnil například i Ronald Regan, sledovalo na 90 milionů diváků. Park měl v té době 30 atrakcí, pět hotelů a dva motely. Do dvaceti let se počet atrakcí zdvojnásobil a přibylo téměř 170 hotelů a 450 restaurací. Pracovníci byli vybíráni pečlivě, v noci se pracovalo na úklidu jak ulic, tak zahrad a drobných opravách, přijíždělo zásobování. Při procházení parku se návštěvník ocitl v džungli, mezi indiány, vešel do Země fantazie, i říše divů, potkal Sněhurku, Mickeyho Mouse i další postavy z Disneyho filmů. Genialita Disneylandu tkvěla v tom, že byl vybudován jako živý, stále se

¹⁶ JACHNIN, Boris. *Walt Disney*. 1. vyd. Praha: ČSFÚ, 1990. ISBN 80-7004-037-8, str. 183

inovující organismus. Každý z jeho několika areálů má vlastní koncepci. Disneyland je právě tak velký, aby poskytl návštěvníkům dost atrakcí pro celodenní návštěvu i tehdy, když je jeden z jeho areálů uzavřen. V době zahájení bylo areálů pět: Země dobrodružství, Země fantazie, pohraniční země, Země zítřka a hlavní třída.¹⁷

"Disneyland nikdy nebude hotový. Bude pokračovat a růst tak dlouho, dokud na světě zůstane představivost."¹⁸

Walter Elias Disney

Rozhodnutí, že Walt Disney bude spolupracovat s televizí, bylo opět přijato s údivem. Nestávalo se, že by některá společnost dávala televizi své filmy. Ale jak už tomu bylo u Walta zvykem, překážky a rozhodnutí, kterým ostatní nevěřili a dívali se na ně skrz prsty, většinou dopadaly dobře. A tak v roce 1954 začala stanice ABC každou středu večer vysílat pod Waltovým moderátorským vedením pořad *Walt Disney Presents (Walt Disney uvádí)*, který byl složen z ukázek z různých Disneyovských filmů, představoval animátory, herce, zvířátka a také ukazoval novinky z výstavby parku. O rok později, přesněji v říjnu 1955, se začal vysílat seriál pro děti, *Klub Mickeyho Mouse*. Takový pořad neměl obdoby, vysílal se denně a byl zaměřený pouze na děti, které tam také vystupovaly. Bylo jich 24, a říkalo se jim Myšketýři. Tyhle děti se staly nesmírně populární. Výchovné pořady pak například uváděl cvrček Jiminy z Pinocchia. Díky pořadu samozřejmě stoupl i počet prodaných předmětů spjatých s Disneyho světem, včetně klubových magazínů, nebo čepiček, které Myšketýři nosili na hlavách. Další skutečností byla obnovená popularita Disneyho filmů. Když se do televize vrátilo opakování starých Mickey Mousů, přivedlo to k obrazovkám i spoustu dětí nové generace. Další pořad, který televize ABC uvedla, byl celý o parku. Nesl jeho název a

¹⁷ JACHNIN, Boris. *Walt Disney*, 1990. str. 220

¹⁸ Disney Dreamer. Disney Quotes. [online] [cit. 10. 12. 2012.] Dostupné na WWW: <<http://www.disneydreamer.com/walt/quotes.htm>>

představoval v něm jednotlivé oblasti, atrakce, novinky a fungování parku, a v pořadu běžely také některé Disneyho filmy rozdělené vždy na několik částí. Nakonec přišla nabídka od televize NBC, která by umožňovala vysílat jejich pořad barevně. A všechny Disneyovské filmy v té době už barevné byly. Od 24. září 1961 se tedy začal v nedělní podvečery vysílat pořad *Báječný svět Walta Disneyho* v barvě. Průvodcem se stala nová postava, strýc kačera Donalda Ludwig von Drake, který vyprávěl divákům, jak se z jejich němých filmů staly zvukové a jak z černobílých barevné.

2.5.1 Souběžné projekty

Vraťme se ještě na okamžik před boom Disneylandu i novinky v televizi, a podívejme se na další důležité filmy. Především v roce 1954 přišel do kin dvouhodinový hraný film, podle knihy Julesa Verna, *20 tisíc mil pod mořem*. Hlavní role kapitána Nema se zhostil James Mason a harpunáře Neda Landa Kirk Douglas, hvězdy tehdejší doby pod vedením režiséra Richarda Fleischera. Byl to doposud nejrozsáhlejší hraný film společnosti a také první širokoúhlý film společnosti Walt Disney (WD). Pro zajímavost můžeme připomenout, že o pouhé čtyři roky později se i u nás někdo ujal obtížné natočitelného materiálu z předlohy Julese Verna. Byl to Karel Zeman a jeho *Vynález zkázy*, ve kterém se kloubí hrané sekce s ručně malovanými kulisami, se stal populárním a oceňovaným po celém světě. V té době studio WD natáčelo televizní filmy o legendárních amerických hrdinech, jakými byli Daniel Boone, Davy Crockett nebo Paul Bunyan.

Co se týče animovaných filmů, přišly do kin v padesátých letech ještě dva. První z nich, byl roku 1955 film *Lady a Tramp*. Lady, roztomilá kokršpanělka žijící u milovaných páníčků v přepychu se začne cítit značně odstrkovaná, když se jim narodí děťátko. V té době pozná Trampa, chudého toulavého psa, který si užívá život plný svobody a rozhodne se ho ukázat i Lady. Po různých peripetiích se do sebe samozřejmě zamilují a společně i se svými několika štěňaty se vrátí k Ladiným páníčkům. O čtyři roky později

přišla *Šípková Růženka*, která se přidala do trojice princezen k Popelce a Sněhurce. V příběhu dominují kromě prince a spící Růženky čtyři sudičky, tři hodné, které obstarávají uvolněnou zábavu, a opět skvěle vykreslená záporná postava čtvrté, zahořklé sudičky, kterou nepozvali na křtiny a ona se tak rozhodla mstít. Přesto měl mít tento film něco jiného než předchozí a to, že byl jako první animovaný film natočený na extrémně širokoúhlý Super Technirama 70 mm o poměru stran 2,55:1 (běžně užívaný Cinemascope má 2,35:1). Díky tomu většina diváků nemohla nikdy vidět film ve správném poměru stran, kina na to nebyla zařízena, i když se v tomto formátu již natáčelo několik hraných filmů.¹⁹

2.5.2 Rodinné filmy

Šípková Růženka byla poslední pohádka, na které spolupracoval Walt Disney. Ke konci života se už dále věnoval jen natáčení rodinných filmů. Co se týče kreslených, byly to tři poslední dlouhometrážní filmy. *101 dalmatinů*, *Meč v kovadlině* a *Knihy džunglí*. *101 dalmatinů* vypráví o Pongovi a Perdítě, dvou dalmatinských psech, kteří se do sebe zamilují stejně jako jejich pánové Roger a Anita. Po čase se psům narodí krásná štěňátka, o která začne jevit zájem také Anitina spolužačka Cruella. Jak psi ale vycítí, její záměr není vůbec kladný, ona touží jen po puntíkatém kožichu. Když všechna štěňata její kumpáni ukradnou, rozhodnou se Pongo s Perditou vyrazit za pomoci dalších psů na záchrannou akci. V tomto filmu byl poprvé použit rozmnožovací systém xerox, díky němuž se dali animace zvětšit, zmenšit a překopírovat až 500 folií za směnu. Byla to první automatizace v animovaném filmu.

Další film *Meč v kovadlině*, neboli *Meč v kameni*, není u nás tolik známý. Do kin přišel v roce 1963 a vystupuje v něm kouzelník Merlin, který učí malého Artuše hodnotám života. Poslední film, na kterém se podílel Walt Disney, byla *Knihy džunglí*. Příběh o tom, jak opuštěného chlapce vychovávají zvířata z džungle, byl bohužel uveden až rok po jeho smrti.

¹⁹ Super Technirama 70, [online] [cit. 27. 2. 2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.widescreenmuseum.com/widescreen/wingtr3.htm>>

Během následujících let studio natáčelo převážně hrané rodinné filmy, ať už se zvířaty nebo s oblíbenou herečkou Disneyovských filmů, Hayley Millsovou, která se například objevila v populární *Pollyaně*, nebo v dvojroli filmu *Past na rodiče*. Ovšem až v roce 1964 přišel největší úspěch studia, co se týče hraného filmu. Byla to *Mary Poppins*, kouzelná chůva, která zavede děti do světa dobrodružství a fantazie. Do hlavní role byla vybrána mladá muzikálová herečka Julia Andrews, která původně stála o roli Lízy v připravovaném filmu *West Side Story* studia Warner Bros. Nakonec to však nebyla Audrey Hepburn, kdo si odnesl Oscara, ale právě Julia za roli Marry Poppins. Kromě ní film získal ještě další čtyři Oscary a to za střih, hudbu, píseň a speciální efekty. Studio opět bylo na špičce, úspěch *Marry Poppins* se však již nepodařilo překonat.

2.6 Poslední plány a projekty

V posledních letech před svou smrtí měl Walt Disney ještě dvě vize, dva projekty, které chtěl uskutečnit. Tím prvním byl další zábavný park, tentokrát na jiném konci země, Na Floridě. Projekt Město zítřka měl spojit zábavu, ubytování, sport a měl být velkolepější a komplikovanější než Disneyland. Pro porovnání, Disneyland v Kalifornii byl vystavěn na 160 akrů půdy, na Floridě Walt zakoupil bezmála 30 tisíc akrů. Druhým projektem byla umělecká škola. V Kalifornii byl Chouinardův institut a Walt se rozhodl, že ho promění na uměleckou školu, kde budou studenti svůj talent moci uplatňovat v několika oborech. Vyhradil půdu ve Valencii, kde chtěl, aby škola vznikla a dal si podmínku, aby nenesla jeho jméno. Na CalArts se tedy mohou studenti dodnes zabývat nejenom malířstvím, ale i hudbou, tancem nebo literaturou. V letech 1964 a 1965 se také W. D. zúčastnil v New Yorku světové výstavy, kde vystavoval velké množství svých exponátů. Ty později zdobily Disneyland i park na Floridě.

V roce 1966 se začal rapidně zhoršovat stav Walta Disneyho. Mohl za to jeho hektický život, nezdravá strava a především celoživotní kouření.

V listopadu lékaři objevili nádor na levé plíci. Po odstranění plíce mu lékaři sdělili, že mu zbývá už jen několik měsíců života. Přesto se jeho stav ještě na okamžik zlepšil, mohl tak zkontrolovat všechny přípravné práce jak na velkých projektech, tak na rozdělaných filmech. Nemohl bez práce fungovat. Ráno 15. listopadu 1966 však zemřel na akutní selhání oběhu. Jeho 74 – letý bratr Roy tehdy prohlásil: „Budeme i nadále pokračovat a pracovat ve Waltově společnosti tak, jak on ji založil a vedl. Všechny plány do budoucna, které Walt začal, budou pokračovat na cestě vpřed.“²⁰

Park na Floridě byl otevřen 1. října 1971 pod jménem Walt Disney World, které prosadil bratr Roy, jako čest jeho památce. O pouhé dva měsíce později zemřel i Roy Disney. Dalo by se říci, že tím skončila jedna velká éra velké společnosti Walt Disney Company. Důležité ale je, že tím neskončila úplně.

„Éra, ve které dnes žijeme, se stává splněným snem“²¹

Walter Elias Disney

²⁰ Walt Disney, 65, Dies on Coast; Founded an Empire on a Mouse. *The New York Times*. [Online]. 16. prosince 1966. [cit. 13. ledna 2012] Dostupný z: <<http://www.nytimes.com/learning/general/onthisday/bday/1205.html>>

²¹ Disney Dreamer. Disney quotes: [online] [cit. 2. 1. 2012] Dostupný na WWW: <<http://www.disneydreamer.com/walt/quotes.htm>>

2. Druhá éra společnosti – masové impérium

Po smrti obou bratrů, dvou hlavních pilířů, nastaly ve studiu obavy, zda mohou bez nich pokračovat. Díky úspěchu *Knihy džunglí*, na které ještě Walt spolupracoval, ačkoli do kin přišla až po jeho smrti, mohlo studio dále pracovat na dalších filmech. Zatímco hraným rodinným filmům se na úspěch předchozí tvorby nedařilo tolik navázat, animované na tom byly o něco lépe. Největšího úspěchu a návratu na výsluní se studiu však dostalo až v devadesátých letech s filmy jako *Malá mořská víla*, *Kráska a zvíře*, *Aladin* a především *Lvi král*.

V roce 1968 se společnosti ujal Don B. Tatum, první nečlen Disneyovské rodiny. Od roku 1971 do roku 1984 byl předsedou a do roku 1992 ředitelem. Významnou roli měl při budování Disneylandů, nebo CalArts. V roce 1984 se stává předsedou představenstva a generálním ředitelem Michael D. Eisner a Frank G. Wells prezidentem a provozním ředitelem. Dalšího vedení se ujali zkušení členové Disneyovského štábu Card Walker, Ron Miller a Donn Tatum. Jedna z prvních velkých věcí, do které se pustili, byl projekt EPCOT, neboli Experimental Prototype Community of Tomorrow (experimentální prototyp společenství zítřka). Plán vybudovat takovouto část parku na Floridě měl Walt v hlavě i na papírech už před svou smrtí. Vize budoucnosti, Epcot Theme Park, měl být tématicky zaměřený na zajímavosti ze světa vědy, techniky a inovací a navržen tak, aby docházelo k interakci s návštěvníkem. Zároveň se začala plánovat výstavba dalšího zbrusu nového zábavního parku, tentokrát ne v Americe, ale v Tokiu. Japonci byli vždy velcí fanoušci celého Disneyho světa, a otevření parku právě v jejich zemi znamenalo obrovský úspěch. Do dalších let je v plánu otevření zábavních parků v Evropě a v Číně. Celkově miliarda návštěvníků zavítala do Disneyho parků už v roce 1994. Dále se pracovalo na dalších rozšířeních parků.

Důležitým krokem se v příštích letech stal rozvoj a spolupráce s dalšími společnostmi. Např. v roce 1984 vznikl filmový kanál Touchstone Picture a do vedení se dostali Michael Eisner a Frank Wells. Byl to kanál pro dospělé, protože studio začalo natáčet filmy, které vycházely s označením PG, čili ne úplně vhodné pro dětského diváka a jméno Disney vždy bylo spojováno s filmy

především pro děti. Vznikla také odnož, Touchstone television. Na konci devadesátých let se spojením sil vytvořila společnost televizní stanici ABC. V roce 1994 koupila společnost Miramax Film Corporation a další velmi důležitou spoluprací bylo odkoupení akcií společnosti Pixar a vytvoření mnoha úžasných snímků. Jejich partnerství je považováno za jedno z nejdůležitějších v historii filmu.²²

Kromě pokračování v natáčení filmů se společnost rozrostla o spoustu přidružených a dceřiných společností, ať už z filmového světa, nebo zábavního průmyslu, který nabízí Disneyho příběhy v divadle i na ledě, spoustu zábavných parků, výletní lodě a mnoho dalšího. V neposlední řadě je důležité i působení společnosti v mediální sféře, která zahrnuje celou řadu televizních či rádiových stanic, či působení na poli prodeje spotřebního zboží. Tak, jako se společnost změnila od dnů králíka Oswalda, tak také mnohé zůstalo stejné a pokračuje zaměřením na zajištění inovativní a kvalitní zábavy pro všechny členy rodiny napříč Amerikou i po celém světě.²³

3.1 Filmy a společnosti

3.1.1 Animované filmy - Walt Disney Animation

Než Walt Disney zemřel, pracoval ještě na dvou filmech, které byly představeny až po jeho smrti. První film, *Knihy džunglí*, byl uveden rok po jeho smrti. Walt Disney se podílel se na přípravách, dohlížel na chod a natáčení celého filmu. Film je inspirovaný stejnojmennými povídkami spisovatele Rudyarda Kiplinga. Příběh vypráví o opuštěném děťátku, kterého v džungli najde panter Baghíra. Ten se o něj několik dalších let stará, a když nastane čas, rozhodne se ho vrátit k lidem a tím ho uchránit před zlým tygrem Šírkánem, který nenávidí lidskou rasu. Ale Mauglí nechce a tak v džungli poznává

²² The Walt Disney Company, Fact Book 2010 [online]. Dostupné na WWW: <http://a.media.global.go.com/investorrelations/2010Factbook_FINAL.pdf>

²³ The Walt Disney Company, Complete History. [online] [cit. 1. února 2011] dostupné na WWW: <http://corporate.disney.go.com/corporate/complete_history_7.html>

medvěda Balúa a další obyvatele, aby nakonec stejně podlehl lásce k holčičce z vesnice. Druhým filmem jsou *Aristokočky*, i ty ještě Walt schválil, ale vznikly už bez něj a do kin byly uvedeny v roce 1970. Jedna pařížská milionářka vlastnila kočku a ta měla tři koťata. Vzhledem k tomu, že to byly kočky se skvělým rodokmenem, všichni holdovaly uměleckému nadání. Milionářka jim odkázala veškeré jmění. To se však nelíbilo podlému sluhovi, který se chtěl aristokoček zbavit. Film byl úspěšný a za rok 1970 obsadil 5. místo jako nejuspěšnější film. Tím dočista skončila účast Walta Disneyho na práci kolem filmů společnosti.

Úplně prvním samostatným animovaným dílem společnosti bez Walta je film *Robin Hood* (1973). Ačkoli měl být původně natočen ve stylu Popelky, nebo Sněhurky, čili s lidskými představiteli jako předlohou, nakonec studio zvolilo pouze cestu se zvířecími aktéry. Je to tedy příběh o boji zbojníka v liščím podání, proti zlému vlku z Nottinghamu s kohoutím vypravěčem. Film si nestál úplně špatně, ale podle kritiků postrádal něco z předešlých Disneyovských děl. O čtyři roky později přišel film *Medvídek Pú: Nejlepší dobrodružství*. Původně tři 30ti minutové povídky podle knihy A.A.Milna: *Medvídek Pú a medový strom*, *Medvídek Pú a větrný den* a *Medvídek Pú a Tygr Ty* byly v roce 1977 spojeny do celovečerního filmu. Od té doby patří Pú, včetně tygra, prasátka, oslíka nebo Kryštůfka Robina, mezi neodmyslitelnou součást jak Disneyho kolekce, tak animovaných postaviček. Ve stejném roce přišel do kin také film *Záchranáři* o dvou odvážných myškách, které zachraňují malé děvčátko.

V 80. letech vzniklo ve studiu šest celovečerních animovaných filmů. *Liška a pes* (1981), vypráví s klasickou Disneyovskou laskavostí, příběh dvou přátel, které ale spolu stanou před těžkou zkouškou, když zjistí, že jejich přirozeností je naopak stát proti sobě. Další filmy nejsou u nás tolik známé, *Černý kotel* (1985), *Úžasný myší detektiv* (1986), *Malý toaster* (1987) anebo *Oliver & přátelé* (1988), inspirovaný příběhy Olivera Twista. V roce 1989 přišla do kin *Malá mořská víla*. Ariela, dcera vládce moří se zamilovala do prince ze ztroskotané lodi. Ale otec nemá pro dceřinu náklonnost k člověku pochopení, a tak Ariela požádá zlou čarodějnici Uršulu o pomoc. Ta ji vyhoví

a na tři dny ji přičaruje nohy, ale za podmínky, že ji Ariela dá výměnou svůj hlas a princ jí navíc do tří dnů musí políbit. V tomto případě příběh samozřejmě neskončí špatně a víla se nepromění v mořskou pěnu. S pomocí kraba Sebastiána, rybky Fábía a racka se můžeme těšit na happy end. Film se stal úspěšným a odstartoval novou éru Disneyovského studia. Také získal dva Oscary, za hudbu a píseň a v roce 2007 byl zpracován jako muzikál na Broadwayi. Je to poslední film, který byl vytvořen téměř celý za pomoci ruční animace. Každá mořská bublina musela být nakreslená ručně, stejně tak jako bouře – dvouminutová scéna se vytvářela až rok. I přes to už se zde v malé míře objevila pomoc počítačové techniky.

Díky Malé mořské víle byl vstup do devadesátých let otevřen s úspěchem a nadějemi. Chystalo se totiž několik dalších projektů a podle slov Ondřeje Vosmíka s časopisu *Cinema* se jednalo o druhý Disneyho zlatý věk.²⁴ Roku 1990 zfilmovaný seriál *My z Kačerova* pod názvem *Kačeří příběhy: Poklad ze ztracené lampy*. A ještě téhož roku první Disneyovské pokračování, jednalo se o návrat dvou myšek, tentokrát s názvem *Záchranáři u protinožců*. Pak přišel do kin film *Kráska a zvíře* a tím se naplno vrátil lesk a úspěch Disneyovek. Příběh o zakletém sobeckém princovi do podoby obludného zvířete a krásné chytré dívky, která se nezalekne zevnějšku, ale zamiluje se do napravené povahy kdysi pyšného prince a tím ho vysvobodí ze zakletí, přinesl animovanému filmu především první nominaci na Oscara v kategorii nejlepší film. Hned rok poté přišel *Aladdin*, který jako první přesáhl americkou tržbu 200 milionů dolarů. Příběh o chudém chlapci, který sní o lásce princezny Jasmíny a pomocí kouzelného koberce a především lampy s Džinem, se mu podaří všeho dosáhnout. Film získal stejně jako Ariela, dva Oscary za nejlepší hudbu a píseň. Hlavní roli džina namluvil známý herec Robin Williams, což byl velmi dobrý tah. Všeobecně přijala kritika film hodně dobře. A „krasojízda“ pokračovala filmem, který v amerických kinech vydělal 313 milionů dolarů a stal se nejúspěšnějším animovaným filmem vůbec. *Lví král* (1994) vypráví příběh z Afriky, kde vládne moudrý a spravedlivý lví král Mufasa. Se svou ženou Sarabi a synem Simbou prožívá klidný život, dokud ho

²⁴ VOSMÍK, Ondřej. Past na myšáka. *Cinema*: filmový magazín, 2004, č. 9, ISSN 1210 - 132x, str. 53

jeho zlý a závistivý bratr, toužící po moci, lstivě nezabije a vinu shodí na Simbu. Ten zdrcen utíká a setkává se bezstarostným prasetem Pumbou a jeho kamarádem Timonem. Ti ho naučí se bavit a zapomenout na staré zlé časy. Jenže nic nejde zapomenout a tak když ho už dospělého najde dětská kamarádka Nala a ukáže mu, co se s jejich zemí pod vládou zlého Scara stalo, je načase se vrátit a ujmout se svých královských povinností. Film získal dva Oscary, za hudbu Hanse Zimmera a za titulní píseň Elthona Johna. Hudba je důležitým artiklem téměř v každém Disneyovském animovaném filmu, ať už podkresová nebo písně, které zpívají hlavní představitelé a jsou neodmyslitelně a chytlavě zasazeny do děje. O tom také svědčí právě ocenění cen akademie. *Pocahontas* (1995) byl první film, jenž vychází z historické skutečnosti. Na začátku 17. století připlouvá z Anglie loď chamtivého guvernéra Radcliffa do Nového světa, aby zde hledala zlato. Tam se ale kapitán John Smith seznamuje s Pocahontas, dcerou indiánského náčelníka, která se rozhoduje, co udělá se svým životem. Oba dva se přes rozdíly a nepřejícnost okolí do sebe zamilují, ale poté co je John zraněn, vrací se sám do Anglie. Ačkoli se z filmu stal kasovní trhák, kritici už tolik chvály neměli. Získal také dva Oscary, opět za hudbu a titulní píseň. Následovaly filmy jako *Zvoník u matky boží* (1996), *Hercules* (1997), *Mulan* (1998) nebo *Tarzan* (1999). Dalo by se tedy říct, že studio chrlilo trháky každý rok. Avšak filmy, které přišly po Lvím králi, už nebyly to, co dříve. Z filmů se začínalo vytrácet to, co dělalo pravé disneyovky tím, co byly – srdce a gag. Animátoři přestali mít hlavní slovo a hravost a pravý příběh se ztrácel. Ondřej Vosmík napsal, „do popředí se dostala snaha vychovávat pomocí sofistických témat. Disneyovky se tak začaly topit v těžkopádnosti a didaktičnosti. Silný příběh se začalo rovnat závažný příběh, rozpustilost byla vytlačena poselstvím. A nepochopení skutečnosti, že na dětské vnímání je třeba působit zevnitř, nikoli zvenčí, vedlo k tomu, že dětské prvky (např. potrhlá zvířátka) začaly být mezi dějová přediva kostrbatě vpichovány jako lízátko, která může drobotina cucat, zatímco vstřebává poselství.“²⁵

²⁵ VOSMÍK, Ondřej. Past na myšáka. *Cinema*: filmový magazín, 2004, č. 9, ISSN 1210 - 132x. str. 55

A tak se stalo, že se studio s novým tisíciletím dostalo do krize. Vznikla totiž navíc velká konkurence v podobě 3D animovaných filmů. V roce 2000 vzniká první film studia vytvořený celý pomocí počítačové animace *Dinosaurus*, ale přijetí není příliš vřelé. Vznikají také pokračování už osvědčených hitů, jako *Lví král 2: Simbův příběh*, *Malá mořská víla 2: Návrat do moře*, *Pocahontas 2: Cesta domů nebo Kniha džunglí 2*. Ty už se ovšem takovými hity nestaly, jak to většinou u pokračování bývá zvykem. Studio se dál drželo své klasické animace a tak ještě vznikly snímky, jako *Lilo & Stitch* (2002), *Medvědí bratři* (2003). *U nás na farmě* byl na dlouhou dobu posledním klasickým animovaným filmem. Podle ohlasů bylo jasné, že doba jde kupředu a že pokud se i Disneyho studio neposune a nedá šanci 3D animaci, mohlo by zaniknout. A tak se pustili do přípravy *Strašpytlíka* (2005), *Divočiny* (2006) anebo *Robinsnových* (2007). Žádný z nich však ani zdaleka nedokázal navázat na to, co naposledy dokázal *Lví král*. A to už je třináct let zpátky. V roce 2008 uvedlo studio film *Bolt – pes pro každý případ*. Bolt je pes, hrdina Hollywoodského seriálu, který si myslí, že jeho nadpřirozené schopnosti jsou skutečné. Přijetí už bylo přívětivější, především díky příběhu, a napsané látce, která se rozhodně více blížila materiálům z dřívějších. V roce 2009 se studio vrací ke své klasické animaci. Není už tak klasické jako za dob Walta, přeci jenom tam drobný zásah počítačové techniky je, ale jde o kreslenou animaci. *Princezna a žabák*, návrat ke klasické animované pohádce s princeznou v hlavní roli. V roce 2010 byla uvedena 50. celovečerní pohádka *Na vlásku*, o princezně s neskutečně dlouhými vlasy. Jen za první dva měsíce dosáhly celosvětové tržby kolem čtyř set milionů dolarů²⁶ a celý film byl přijat velmi dobře i u kritiků, jako, zábavná a příjemná pohádka, ale ne tak revoluční a zapamatovatelná, jako byla *Sněhurka* nebo *Popelka*. Naposledy byl uveden celovečerní film *Medvídek Pú* a i do budoucna, se chystají další projekty.

Důležitým faktem je, že to není jediné, co Disney vyprodukoval. Ze sloučení s různými společnostmi mu v posledních letech největší zisk přinášejí především filmy Pixaru, kterýžto je společnost spoluvlastníkem. Filmy jako

²⁶ SMÍTALOVÁ, Petra. Walt Disney: Za vším hledej myš. *Instinkt*. [online] 2011, [cit. 26.2.2012] Dostupné na WWW: <http://instinkt.tyden.cz/rubriky/ostatni/fenomen/walt-disney-za-vsím-hledej-mys_25922.html>

Toy Story, *Auta*, *Hledá se Nemo* nebo *WALL-E*, byly obrovskými trháky. Ale o tom až později. Můžeme se ještě podívat na žebříček 10 nejlepších animovaných filmů v historii, který v roce 2008 stanovil Americký filmový institut.²⁷ Kromě jediného všechny pochází z dílny Walta Disneyho. (Shrek i jeho tři pokračování jsou ze studia Dream Works).

1. Sněhurka a sedm trpaslíků
2. Pinocchio
3. Bambi
4. Lví král
5. Fantasia
6. Toy story
7. Kráska a zvíře
8. Shrek
9. Popelka
10. Hledá se Nemo

3.2.2 Hrané filmy

Jak víme, studio Walta Disneyho se nevěnovalo jen tvorbě animovaných filmů. Už za života bratrů hodně prosperovalo také z filmů hraných, to pokračovalo i po jejich smrti společně s tvorbou filmů kreslených. Rodinných filmů vzniklo poměrně hodně, ne všechny jsou zapamatování hodné, ale především v posledních letech máme dost populárních titulů. Ze začátku období můžeme zmínit například *Herbie a stará dáma* (1974), *Útěk na horu čarodějnic* (1975), *Divoký poník* (1975), *Podivný pátek* (1976), *Volání vlků* (1983). Vznikaly také filmy, kde hlavní, nebo i všechny role ztvárnila živá zvířata. Jako například *Hledá se Benji* (1987), *Neuvěřitelná cesta* (1993) či hraná verze *101 dalmatinů* (1996). V 90. letech produkuje studio téměř jeden rodinný film za druhým, tady už nejspíš půjde o známější tituly, např. *Král*

²⁷ American Film Institute, Top 10 Animation [online]. 2008 [cit. 3. února 2012]
<<http://www.afi.com/10top10/animation.html>>

džungle (1997) s Brendlem Fraserem, *Flubber* (1997) s Robinem Williamsem, remake filmu *Past na rodiče*, v němž se tentokrát dvojrole zhostila Lindsay Lohan. Po roce 2000 to byly například *Deník princezny* (2001) anebo veleúspěšní *Piráti z Karibiku*.

3.3 Dceřiné a přidružené společnosti

V roce 1970 byl založen Archiv Walta Disneyho, kde byly uloženy všechny historické dokumenty, pamětihodnosti, vybrané kulisy z filmů a podobně. V roce 1984 vzniká Touchstone picture, druhá filmová společnost, tentokrát určená k produkci filmů vážnějšího ražení – ne určených pro děti. Walt Disney Studios Home Entertainment je domácí video, značka pod kterou Disney distribuuje své filmy.

Další odnoží je Disney Theatrical Production, zabývající se divadelními představení, je to jeden s největších výrobců muzikálů na Broadway. Ta také zahrnuje Disney Live Family Entertainment a Disney on Ice. Co se týče Disneyho filmů na Broadwayi, sehrané jsou jak původní animované tituly, tak ty hrané. První adaptací byl film *Kráska a zvíře*, následoval *Lví král*, *Zvoník u matky boží*, *Tarzan* nebo *Malá mořská víla*. Hraným titulům vévodí *Mary Poppins* a populární filmy pro mladé z Disney Channel, *High School Musical*. Představení se neodehrávají jen na newyorské Broadwayi, ale soubory s nimi cestují po celém světě. Tak jako můžeme filmové postavy a příběhy sledovat převedené na prkna co znamenají svět, stejně tak je můžeme vídat i na ledě. Lední Revue *Disney on Ice*, do roku 1998 pod jménem *Walt Disney's World on Ice* zahájila činnost už v roce 1981. Kromě Ameriky navštěvují krasobruslaři všechny možné kouty světa, aby potěšili, a především dětem ukázali jiný pohled na Disneyho animovaný svět. Zpracovány byly takové pohádky jako *Sněhurka a sedm trpaslíků*, *Popelka*, *Petr Pan*, *Aladdin*, *Kráska a zvíře* nebo třeba pixarovské *Toy Story: Příběh hraček*.

Disney Music Group distribuuje původní hudbu a filmové soundtracky pod *Walt Disney Records* a *Hollywood Records*. Studia spolupracují také

s Disney Channel a Radio Disney a vydávají mimo jiné hudbu jejich oschovaných mladých komerčních hvězd. Také ale soundtracky a filmovou hudbu jak s Disneyho pohádek a filmů, tak i z filmů společnosti Touchstone Picture.

Důležitým krokem bylo spojení s Pixarem, filmovým studiem zabývajícím se počítačovou animací. Tímto krokem zaznamenalo studio pokrok ve své strategii rozvoje vynikajícího tvůrčího obsahu. Spolupráce s Pixarem začala zhruba v době, kdy od nich Disney Studios začalo kupovat účinný hardware. V roce 1979 totiž Pixar začínal jako počítačová sekce Lucasfilmu. (pozn. Filmovou společnost Lucasfilm vytvořil v roce 1971 režisér George Lucas a je známá především díky jeho filmové sérii Star Wars). Na začátku devadesátých let uzavřel Pixar s Disneyem smlouvu na vytvoření tří animovaných celovečerních filmů. Tak vznikl především první celovečerní film Pixaru, *Toy Story: Příběh hraček*. V roce 2006 pak společnost Disney přišla se záměrem odkoupit všechny akcie Pixaru a tím se obě společnosti sloučily. Dnes je tedy Pixar jednou z dceřiných společností The Walt Disney Company.²⁸ Filmy, které studio vytváří, mají u diváků i kritiků obrovský úspěch. Dosud vytvořily jedenáct celovečerních filmů a skoro třicet krátkých filmů. Příběh hraček, které Pixar studio vyšvihlo nahoru, se už dočkal dalších dvou pokračování, přičemž ten třetí díl z roku 2010 se stal nejuspěšnějším animovaným filmem všech dob. V roce 2003 přišel do kin film *Hledá se Nemo*, příběh z podmořského světa rybek vypráví o dobrodružství příliš starostlivého a ochranářského otce, který se vydává na záchranu svého nebojácného syna Nema poté, co ho uloví rybáři. O pět let později přichází další úspěch s filmem *WALL-E*. Jde o příběh malého robotka, který na zpustošené zemi třídí odpad a touží po lásce a přátelství. Poslední film Pixaru, který přišel do kin, bylo pokračování filmu z roku 2006, *Auta 2*. Mimo to vzešly ze studia filmy jako *Život brouka* (1998), *Příšerky s.r.o.* (2001), *Úžasňákovi* (2004), *Ratatouille* (2007) a *Vzhůru do oblak* (2009). Ten získal 5 Oscarů z celkově sedmi nominací na nejlepší animovaný film. Cena v této kategorii se však uděluje až od roku 2001, takže se dá říct, že každý Pixarovský film byl nominován.

²⁸ Pixar. Corporate Overview: Disney Relationship. [Online] [cit. 29. 2. 2012]. Dostupné na WWW: <http://www.pixar.com/companyinfo/about_us/overview.htm>

Přičemž Vzhůru do oblak, byl jako druhý animovaný film v historii (po filmu Kráska a zvíře) nominován v kategorii Nejlepší film.

V roce 2007 spojilo Disneyho studio síly s americkým režisérem Robertem Zemeckisem, který je autorem filmů jako *Trosečník* nebo *Forest Gump*. Společně s jeho partnery vytvořilo ImageMovers Digital, nový stav uměleckého studia, věnujícího se výhradně projektům týkajících se digitalizace. Mohlo tak vyrábět a řídit 3D animované filmy pomocí výkonné technologie snímání. Tak vznikl například snímek *Vánoční koleda*, kde herci jako Jima Carrey nebo Colin Firth mohli hrát několik rolí.²⁹

Pokud to shrneme, tak se nejdůležitější klíčové firmy dnes dělí na:

Theatrical Film

- Walt Disney Pictures
- Walt Disney Animation Studios
- Pixar Animation Studios
- Marvel
- Touchstone Pictures
- Disneynature

Home Entertainment

- Disney Blu-ray
- Disney Blu-ray 3D
- Disney DVD

Disney Music Group

- Walt Disney Records
- Hollywood Records

Disney Theatrical Group

²⁹ The Walt Disney Company, Company Overview. [online]. Dostupné na WWW: <<http://corporate.disney.go.com/corporate/overview.html>>

- Disney Theatrical Productions
- Disney Live!
- Disney on Ice
- Disney Musicals Licensin³⁰

3.4 Zábavní a obchodní průmysl

3.4.1. Parky

V dnešní době se zábavné parky a resorty nacházejí na pěti rekreačních místech po celém světě. Jsou to:

- Disneyland Resort, California – Anaheim
- Walt Disney World Resort, Florida – Lake Buena Vista
- Tokyo Disney Resort, Chiba – Urayasu
- Disneyland Resort Paris, France – Marne La Valle
- Hong Kong Disneyland, Lantau Island – Penny's Bay³¹

Když se v roce 1955 otevřel první park, Disneyland v Kalifornii, tvrdil Walt, že je to místo, kde se plní sny. Ještě na jednom projektu, Floridském parku, měl účast, ale od té doby vzniklo ještě několik dalších a stávající se rozrůstali.

Walt Disney World Resort na Floridě byl otevřen 1. října 1971 s prvním tematickým parkem Magic Kingdom. Ten vzdává hold klasickým Disneyovským příběhům a postavám. V čele stojí velký hrad Popelky a v celém parku se rozprostírá sedm pohádkových zemí. Přesně o 11 let později se otevřel druhý park, EPCOT. Byl zaměřený na pokrok a inovaci. V jedné

³⁰ The Walt Disney Company. Fact Book 2010, Studio Entertainment [online] [cit. 12. Února 2010] Dostupné na WWW:

<http://a.media.global.go.com/investorrelations/2010Factbook_FINAL.pdf> str. 6

³¹ The Walt Disney Company, Company Overview. [online] [cit. 6. února 2011] dostupné na WWW: <<http://corporate.disney.go.com/corporate/overview.html>>

části parku jsou atrakce ve stylu budoucnosti a ve druhé návštěvníci poznávají kultury několika států, konkrétně Mexiko, Norsko, Čína, Německo, Itálie, Amerika, Japonsko, Moroko, Francie, Velká Británie a Kanada. Dominantou parku, která stojí u vchodu je gigantická raketa v podobě golfového míčku. V květnu 1989 bylo otevřeno Disney Hollywood Studios. Celý park i atrakce jsou tematicky zaměřené na lesk a slávu Hollywoodu. Návštěvníci si zde mohou připadat jako slavné hvězdy, nebo mít pocit, že se ocitli uprostřed filmového světa. Konají se zde živé průvody, Broadwayské muzikály i ohňostroje. V dubnu 1998 byl otevřen čtvrtý, poslední tematický park a to Disney's Animal Kingdom, neboli zvířecí park, který se zabývá přírodou a také ochranou zvířat, kterou propagoval už Walt Disney. Park se rozkládá na dvou kilometrech čtverečních a je zde více jak 250 druhů zvířat. Jedná se tak o největší zvířecí park na světě. Je rozdělen na sedm oblastí: Oáza, Discovery Island, Camp Minnie – Mickey, Afrika, Rafiki Planet Watch, Asie a Dinoland. Kromě toho se v areálu také nachází dva vodní parky, spousta restaurací, nákupů, prohlídek a 26 hotelů, které jsou rozděleny podle cenové kategorie.

První Disney park, který byl vystavěn a otevřen mimo území spojených států byl Tokio Disneyland v Japonsku. Park se nese v podobném stylu jako park v Kalifornii, nebo Magic Kingdom na Floridě a má sedm tematických oblastí. Leží na rozloze 450 000 m² rozhodně je prostornější a větší, než americké Disneylandy a to především ve velikosti uliček a pohodlnosti. Další rozdíl je v kultuře. Japonci jsou nadšeni, Disneyho svět milují a je to vidět. Park je naprosto pro všechny věkové kategorie, děti, dospívající i dospělí, všichni dávají najevo své nadšení, čímž se přeci jenom trochu liší od jiných zemí. Tam jsou Disneylandy stále brané spíše jako parky pro děti. Koná se zde také hodně živých představení, přičemž většinou jsou všechny v jejich rodném jazyce, ale není problém si zapůjčit sluchátka s překladem. Ale přeci jenom, podstata příběhu překonává jazykové bariéry.³²

Roku 1992 byl otevřen první park v Evropě, Disneyland Resort Paris, ve Francii. První dva roky se jmenoval Euro Disney Resort, poté byl

³² OWEN, Rob. Japan's Disneyland a little different. *Pittsburg Post – Gazette*. [online]. 2011 [cit. 5.2.2012] Dostupný z WWW: <<http://www.post-gazette.com/pg/11282/1180329-37-0.stm>>

přejmenován na Disneyland Paris, aby v roce 2002 získal jméno, jaké má dodnes. Skládá se ze dvou hlavních tematických částí a to: Disneyland park a Walt Disney Studios Park. Symbolem prvního parku je zámek Šípkové Růženky, kolem kterého se rozkládá pět tematických částí parku. Ve druhém parku mohou návštěvníci nahlédnout do zákulisí natáčení filmů. V Disney Village se pak nachází množství restaurací, sport barů, kin, konají se zde koncerty a je tam spousta zábavy. Nejvíce návštěvníků navštíví Disneyland Park, potom Studia a na konec Disneyho vesnici. Ročně navštíví pařížský Disneyland něco mezi deseti až patnácti miliony návštěvníků.

Zatím poslední Disneyland byl otevřen v roce 2005 v Číně, pod jménem Hong Kong Disneyland. Skládá se z pěti tematických oblastí a zaujímá plochu 55 akrů. Do dalších let jsou však v plánu další výstavby a rozšíření parku.

„Pokud dokážete snít, můžete to uskutečnit“³³

Walter Elias Disney

3.4.2 Produkty

Už v roce 1929 oslovil Walta Disneyho podnikatel s nabídkou, zdali může umístit postavičku Mickey Mouse na tabule pro děti. Disney souhlasil a tak se postupem času začaly postavičky objevovat nejen na filmových plátnech, ale i jako spotřební zboží. V dnešní době se zahrnuje pod názvem Disney Costumer Products (DCP) vše od hraček, oblečení, her, knih a časopisů, až po elektroniku nebo výtvarné umění. To vše pod různými liniemi DCP, jako: Disney hračky, Disney oblečení, obuv a doplňky, Disney potravinářství, zdravotnictví a krása, Disney papírnictví nebo Disney Home.

Filmy, které jsou nejprve promítané v kinech a později vydávané na videokazetách a DVD, také vycházejí jako knihy. Na to má Disney další vlastní

³³ Disney Space. Disney Quotes. [online] [cit. 20. 1. 2012] Dostupné na WWW: <<http://disneyspace.tripod.com/id1.html>>

odnož, Disney Publishing Worldwide, neboli největší světové vydavatelství dětských knih a časopisů vycházejících v 75 zemích s až 100 miliony čtenářů měsíčně.

Na oficiálních stránkách <http://www.disneystore.co.uk> se dají objednat jakékoli věci s motivem Disneyovských postavíček a jeho světa. Od dětí po dospělé, od oblečení po hodinky, v kategoriích hraček, domácích potřeb, her, filmů, hudby apod. si každý příznivec a fanoušek vybere přesně to, co chce.

3.5 Televize a média

Jak už zaznělo výše, při přípravách prvního Disneylandu v Anehiemu začalo studio v padesátých letech spolupracovat s televizí ABC, kde vzniklo několik jejich pořadů. V dnešní době patří tato společnost do vlastnictví společnosti Walt Disney. The Disney-ABC Television Group zahrnuje síť televize ABC, TV Disney Channel, TV Business, ABC Family a SOAPnet. Také řídí síť Disney radií. Televize ABC uvádí takové seriály, jako *Zoufalé manželky*, *Ztraceni* nebo *Chirurgové*. V dětském programu spolupracuje se sesterskou televizí, Disney Channel.³⁴ Ta je jednou s nejsledovanějších dětských televizí, dříve známou jako Jetix. Dříve stanice zaměřená především a jenom na děti se v posledních letech hodně rozrůstá i do řad teenagerů. Není divu, oblíbené pořady jako *Hanna Montana*, *Kouzelníci z Waverly*, *Sladký život Zaca a Codyho* nebo *Jonas* jsou o teenagerech a zaměřené především na mladé. Z těchto seriálů také vycházejí takzvané hvězdičky, které buďto navždy zůstanou pod škatulkou Disneyho, anebo jim to pomůže jako odrazový můstek za slibnou kariérou. Hezké tvářičky, trocha talentu a také většinou dobré hlasy je předurčují jak pro filmovou, tak pro pěveckou kariéru. Tímto směrem se vydávají například Selena Gomez (1992) ze seriálů *Kouzelníci s Waverly*. Už od dětství se objevovala v různých filmech i seriálech, především ve vedlejších rolích, až se v roce 2004 dostala do Disneyho rodiny. Vydala už tři

³⁴ Disney. Disney Channel. [online] [cit. 6. 3. 2012] Dostupné na WWW: <<http://www.disney.cz/DisneyChannel/subscribe.html>>

hudební alba. Podobnou postavou je Miley Cyrus (1992), hlavní představitelka *Hanny Montany*, dívky žijící dvojitý život – dospívající holky a populární zpěvačky. Seriál se na Disney Channelu vysílal od roku 2006 a v roce 2009 přišel do kin dokonce samostatný film. Natočila také čtyři studiová alba, plus několik dalších vyšlo v rámci *Hanny Montany*. Další úspěšný seriál proslavil tři bratry. Kevin (1987), Joe (1989) a Nick (1992) Jonas dnes tvoří bratrskou hudební kapelu, vydali šest alb. Také se objevili ve filmu *Camp Rock*, opět z dílny Disney Channelu o hudebním táboře. V hlavní roli vystupuje další hvězdička, nyní i sólová zpěvačka, Demi Lovato (1992). V tomto směru možná nejslavnější, byl film *High School Musical*, neboli Muzikál ze střední, což přesně vysvětluje i to, o čem film pojednává. Respektive filmy. První díl byl na stanici Disney Channel odvysílán v roce 2006, následoval o rok později díl druhý a v roce 2008 byl třetí díl uveden jako první i v kinech. Hlavní role si zde zahráli a zazpívali Zac Efron (1987) a Vanessa Hudgens (1988), další produkty z Disneyho dílny. Nutno říct, že například právě Zac Efron se dal na slušnou dráhu herce a má za sebou už několik lepších snímků zcela bez pomoci Disneyů. V dnešní době by si bez slova Disney v názvu televizní sítě, už možná málokdo spojil tuto tvorbu s animovaným světem populárních filmů. Martin Šrajger z magazínu *Cinema* o produktech Disney Channelu napsal, že jsou to „výrobky řemeslně ucházející, ale stěží nápadité a sotva rozšiřující miliónům svých fanynek a fanoušků obzory. Perfektně promyšlený marketing v tomto ohledu přešel jakoukoli invenci.“³⁵ Ale už v době, kdy v padesátých letech vznikl Mickey Mouse Club, se z dětí účinkujících v pořadech stávaly hvězdy, které si jiné děti doma lepily nad postele a snily o jejich životě. Dnes, s větším mediálním boomem, který na nás útočí se všech stran, je to jen o to silnější. V devadesátých letech vzešly z Mickey Mouse Clubu dnes takové hvězdy, jako zpěváci Justin Timberlake, Christina Aguilera, Britney Spears, nebo herci Ryan Gosling či Keri Russel.

Dále ještě můžeme zmínit ESPN, Inc., což je celosvětový lídr v oblasti sportu a přední nadnárodní, sportovní a zábavní společnost. Je z 80% vlastněna společností ABC. V neposlední řadě Disney Media Group je odnož odpovědná

³⁵ ŠRAJGER Martin, Od myšáka k žabákovi. *Cinema*, filmový magazín. 2010, č. 2. ISSN 1210 - 132x. str. 51

za tvorbu a dodávky interaktivní zábavy a informačního obsahu pro on-line mobilní a video konzole, a různé platformy po celém světě. Patří tam interaktivní zábava, hry, webové stránky, multiplatformní videohry atd. Od roku 1996 začala společnost také podnikat ve sféře výletních lodí, pod názvem Disney Cruise Line po Karibiku, se zastávkami na vlastním Disneyho ostrově.

Walt Disney Company dnes vlastní několik desítek nakladatelství, časopisů, kabelových televizních stanic, rozhlasových stanic, internetových serverů, hudebních vydavatelství a zábavních parků. K tomu také jedno divadlo a jednu televizní síť. Podle oficiálních slov společnosti zůstala Walt Disney Company i jeho přidružené společnosti od svého založení v roce 1923 věrna svému závazku vyrábět jedinečné zážitky a pobavení na základě odkazu kvalitního tvůrčího obsahu a výjimečnému vyprávění příběhů. Celá společnost je spolu se svými přidruženými a dceřinými společnostmi přední diverzifikovaná mezinárodní rodinná zábava a mediální podnik.³⁶

Disneyovský svět se už dávno netočí jen kolem vytváření animovaných filmů. S postupem času, zdokonalováním se a výšlapem za vyššími cíly, přišly filmy hrané, dokumentární, poučné. Přišly Mickey Mousové jako plyšáci a kačeři Donaldové na tričkách. S nástupem zábavných parků a resortů se otevřel nekonečný a nikdy nedokončený svět zábavy a her. Důležití lidé umírali a přicházeli jiní. I společnost se musela přizpůsobit době. Tak klasická animace ustoupila té počítačové a do popředí se dostala média, televize a rádia, vedle hvězd animovaných se začalo řadit i spousta hvězd ze světa reálných postav, lidí z masa a kůže. Kdo ví, kam Disneyho svět bude pokračovat dál, a čím novým nás ještě překvapí. Doufejme jen, že se ve všech těch společnostech, médiích, honbou za ziskem a za úspěchem neztratí poselství, se kterým tohle všechno začal a vybudoval sám Walt Disney.

„Je to docela zábavné dělat nemožné.“³⁷

Walter Elias Disney

³⁶ The Walt Disney Company, Company Overview. [online]. Dostupné na WWW: <<http://corporate.disney.go.com/corporate/overview.html>>

³⁷ Disney Dreamer. Disneyland History. [online] [cit. 12. února 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.disneydreamer.com/history/disneyland.htm>>

3. Hlubší pohled do animovaných filmů, tzv. klasických disneyovek

I přesto, že je v dnešní době studio rozrostlé a zainteresované snad do všech možných odvětví, filmy jsou to hlavní, co dělá společnost tím co je a také tím prvním, co si pod značkou Disney kdo představí. A především animovanými filmy to všechno začalo před 74 lety Sněhurkou a pokračuje dodnes. V roce 2011 byl do kin uveden v pořadí už 50tý animovaný film studia, Na vlásku. Do oficiální kinodistribuce byla uvedena zhruba polovina snímků a ty jsou také velmi dobře identifikovatelné s prací disneyho studia.

Pro Walta Disneyho nebyly animované postavičky jen jakékoliv kresby přenesené z papíru na plátno. Nebyla to pro něj jen neosobní práce. Pro něj byla každá postavička svou vlastní osobností. Nikdy nehledal velkou techniku, aby jeho postavičky byly více uvěřitelné a nikdy se příliš nestaral o to, jak je začlenit do příběhu – oni totiž byly ten příběh. Viděl animaci jako iluzi skutečného života. Od začátku nechtěl být jen vypravěčem situačních gagů, chtěl vyprávět skutečný příběh a využít možnost spoluprožívání. Pořádal kurzy malování pro své animátory, kde je přesně učil nejenom perfektní animaci, ale i dokonalé vypracování vlastní psychologie postav. Aby každé zvíře mohlo být lidsky věrohodné, aby postavy a příběh vtáhly diváka do děje a mohly se do animovaného příběhu vcítovat jako do příběhu hraného a aby jeho filmy vyvolávaly silně pozitivní zážitky, tak jak to má u pohádek být. Jeho dokonalá animace umožňovala, aby už v prvních filmech dokázaly postavy změnit během pár vteřin výraz obličeje tolikrát, že se s nimi mohl divák naprosto identifikovat, porozumět jim, poznat jejich záměry i pocity a podle toho jim pak držet palce, nebo naopak rozpoznat zlo. Pro Disneyho bylo důležité, aby jeho postavy nikdy nezašly za mez uvěřitelnosti, stejně tak aby neskončily špatně, zlo bylo vždy potrestáno, láska zvítězila a nikomu nebylo ublíženo. Walt Disney byl velký inovátor. Byl to on, kdo první natočil zvukový film, kdo vytvořil první celovečerní animovaný film, kdo dal kreslenému filmu poprvé barvy, kdo jako první vytvořil širokoúhlý animovaný film i kdo vytvořil

storyboard neboli obrázkový scénář. Byl to také velký perfekcionista, toužil po naprosté dokonalosti animovaného filmu a dokázal přivést kreslenou animaci k nevídanému mistrovství. Když se ve třicátých letech začaly vymezovat dva základní žánry – groteska a klasické drama, Walt vsadil právě na psychologii postav a drama. Snažil se animovaný svět tak moc přiblížit skutečnému, dát všem zvířátkům lidský nádech, dovoloval nakouknout divákům tak hluboko do jejich psýchy, že se s nimi mohli téměř ztotožnit. Nechtěl jen vytvářet kreslené grotesky pro pobavení, chtěl, aby to bylo co nejvíce skutečné. A to se mu povedlo.³⁸

„Snažím se vybudovat plný charakter každé naší animované postavičky – tak, aby byla osobností.“³⁹

Walter Elias Disney

4.1 Animace

Disneyho studio zanechalo světu významný odkaz. Téměř polovina principů jejich animace je nyní obecným základem současné animace, ze které se vychází. Pro jejich animaci se používá termín „plná animace“, což znamená, že se každý obrázek kreslí jen jednou, aby se co nejlépe vyjádřily jeho emoce a reakce. Používá také kontinuálního pohybu s minimem smyček a postavy se pohybují směrem ke kameře a od ní. Plná animace je zaměřena především na vizuální stránku, na dobré znázornění všech aspektů postav, na výbornou věrohodnost a dobré vyjádření všech animačních i psychických aspektů. Animátoři sledovali natočené kinogramy lidí i zvířat, na kterých si nacvičovali jednotlivé fáze pohybu. Pro to, aby byla každá postavička tak věrohodně znázorněna, bylo zhruba na sedmiminutový film nakresleno deset až patnáct tisíc kreseb.

³⁸ DUTKA, Edgar. *Minimum z dějin světové animace*, 2004, str. 23 - 28

³⁹ Just Disney. Disney Quotes. [online] [cit. 15. 2. 2012] Dostupné na WWW: <http://www.justdisney.com/walt_disney/quotes/quotes02.html>

Styl disneyovské animace charakterizuje 12 postupů, které se staly pro jejich práci výchozí. Jedním z nejdůležitějších je **Zplošťování a natahování (Squash and Stretch)**. Tento styl se uplatňuje v každé animaci a jde o to, že se tělo např. při výskoku natahuje a při sedání zplošťuje, stejně tak v obličejí při jakékoli mimické nebo mluvené akci obličej vypadá jako živý. Druhý princip je **Příprava (Anticipation)**, kdy se na každou akci musí postava jakoby připravit. Jedná se tedy o jakýsi pohyb vzad před tím, než následuje vyběhnutí, dřep nebo cokoli co se dotyčný chystá udělat. I tento princip se považoval za velmi důležitý, stejně jako **Scéničnost (Staging)**, ta kontroluje obraz, aby byl vždy dobře rozpoznatelný, aby veškeré animované i zvukové akce byly přehledné a čitelné a aby nikdy divákovi neuniklo nic důležitého. **Hlavní fáze a fázování** je typické pro velká studia, kde je tento postup nezbytný. Nejdříve se vytvoří ty hlavní, nejdůležitější fáze a pak se dodělávají druhotné. **Průběžný pohyb a přesah akce (Follow Through and Overlapping Action)** se používají pro dosažení větší přirozenosti, tvárnosti a plynulosti pohybu. Šestá principem je **Změkčení začátku a konce pohybu (Slow in and Slow down)**, kdy se vložené fáze seskupují kolem hlavní fáze, změkčují se a zpomalují pohyb tak, aby divákovi nic neuniklo. Přebírat v animaci způsobil princip **Oblouku (Arcs)**, díky němuž se postavičky mohou pohybovat přirozeně tím, že opisují oblouk v momentě, kdy je jejich noha při chůzi nejvíce dole a kdy nahoře. Nemusí tak hloupě poskakovat nahoru a dolů jako tomu bylo předtím. Osmým principem je **Výrazný detail nebo Doplnková akce (Secondary Action)**. Je to činnost, kterou postavy dělají jako doplňkovou s hlavní akcí. Např. smutná osoba se odvrátí a smrká. Nikdy by neměla zastínit akci hlavní. **Časování (Timing)** je tou snad nejdůležitější charakteristikou v animaci. Správné načasování všech fází zapříčiní, aby obraz utekl dříve, než si ho divák stihne prohlédnout, nebo pochopit situaci. Naopak by neměl trvat tak dlouho, aby nás začal nudit. Časování prostě určuje ten správný čas, jak má být daná akce dlouho na projekční ploše. **Nadsázka (Exaggeration)** je posílení emociálního účinku, tudíž pokud má být postava smutná, ať je doopravdy smutná, pokud má být šťastná, ať září a pokud rozhněvaná, tak ať z ní vztek sálá všemi směry. Předposlední princip je tzv. **Pevná kresba**, ta dbala na to,

aby z kresby byla cítit hloubka i rovnováha. Tím posledním je **Přitažlivost (Appeal)**, podle Disneyho měla být každá postava, ať kladná či záporná, přitažlivá, protože jinak nikoho nezaujme a nikdo se na ni nebude chtít dívat. Tento postup je Disneymu vytýkán a kritizován, přitahuje tak masového diváka a libuje si v kýči.

Z kreslené animace udělal Walt Disney veliký průmysl. Jeho principy se dodnes řídí při vytváření animací mnoho studií. Jejich styl je mimořádně životaschopný a také dovoluje sjednotit rukopisy více kreslířů, které měl Walt dobře vycvičené.⁴⁰

4.2 Postavy

V klasických disneyovkách se objevují v hlavních i vedlejších rolích lidské bytosti, postavy ze světa zvířecího, nadpřirozené a fantasy bytosti, nebo i například oživené věci a předměty. Jsou filmy jen se zvířaty, ale v některých titulech se kategorie i prolínají, lidé i zvířata se dokáží dorozumět, v jiných je zanechán reálný stav a jedny postavy těm druhým jen sekundují.

Lukáš Gregor to ve své knize o typologii postav z animovaných filmů Walta Disneyho tvrdí následovně: „Při základní kategorizaci postav se jako první nabízí druhové rozčlenění. Animovaný film mnohem častěji, a vlastně díky svým možnostem i přirozeněji, volí mezi lidskou postavou nebo charakterem ztvárněným zvířetem. Hlavní či vedlejší postavu dokonce může odehrát i – tu více, tu méně – personifikovaná rostlina nebo věc. Celovečerní snímky z Disney Company dávají přednost lidským hrdinům. V případě seriálové tvorby však naopak Disney přednostně vybíral zástupce fauny. Tento formát byl ostatně velmi blízký klasickým animovaným groteskám, v jejichž čele stála zvířata. Grotesky od jiných studií představovaly pro diváky

⁴⁰ KUBÍČEK, Jiří. *Úvod do estetiky animace*, 2004, str. 76 – 88

alternativu. Ať už typické disneyovské výchovnosti a líbivosti, nebo právě i svým zaměřením na personifikovaný zvířecí svět.“⁴¹

4.2.1 Hlavní lidské postavy

Pokud se v hlavních úlohách objevují lidé, jedná se ve více případech o ženské hrdinky. Ať se jedná o dívky ze vznešeného rodu jako je Sněhurka, Růženka, Ariela či Pocahontas, nebo o původně prosté dívky, ale budoucí princezny jako je Popelka, Bella, nebo i například Mulan, vždy se jedná o velmi silné povahy s chutí něco změnit, vzepřít se osudu, jít za svým snem a štěstím. Jsou to většinou dívky ve věku dospívání, proto zde velkou roli hraje i láska. Muži v těchto filmech bývají většinou jen jako vedlejší postavy, například ve Sněhurce se princ takřka nevyskytuje, na začátku se do ní sice zamiluje, ale vyhledá ji teprve, až když je Sněhurka v ohrožení. Podobně je na tom i Ariela, která si svého prince musí za určitých obětí vyhledat sama, jejich role jsou tedy dosti pasivní. Naopak v *Pocahontas* nebo *Na vlásku* mají mužští oponenti velký vliv na dění celého příběhu. Jako dítě se ženská představitelka ukazuje v Alence v říši divů.

To právě mužské postavy mají hlavní role spíše jako děti než dospělí muži, nebo je alespoň často vykreslen jejich přechod z dětství do dospívání. Petr Pan, Pinocchio, Mauglí jsou všechno víceméně děti. V dospělém, nebo dospívajícím věku je to Aladdin, Hercules nebo Tarzan. Mužské postavy většinou jednají více na základě emocí než rozumu a jsou usměrňovány ženskými hrdinkami. Ty jim také často pomáhají dospět, dalo by se říci přestat blbnout a usadit se.

„Anděl, ha! Je to ženská! A Všechny ženy jsou jako jed! Jsou plné zlých nástrah!“

Brumla, Sněhurka a sedm trpaslíků

⁴¹ GREGOR, Lukáš. *Typologie a chování postav v animovaných filmech Walt Disney Company - I. díl – Klasická éra a současná 2D produkce*. 1.vyd. Zlín: VeRBuM,2011. ISBN 978-80-87500-06-4 str. 10

4.2.2 Zvířecí a vedlejší postavy

Co se týče zvířat, jsou to velmi oblíbené postavy do animovaných filmů, protože se s nimi dobře pracuje a jsou tvárné. Filmy, jako *Lví král* nebo *Bambi*, jsou výhradně celé jen se zvířecími rolemi. V *Bambim* se sice objevují zmínky o lidech, dokonce tam vystupuje i lovec, ale jen jako postrach, není vidět jako fyzická osoba. V dalších filmech fungují lidské postavy jako doplňující, například v *Lady a Tramp*, *Aristokočkách* nebo *101 dalmatinů*. Jsou to páníčci na úrovni klasického modelu – nekomunikují společně. Naopak právě v *Tarzanovi* nebo *Knize džunglí* se objevují lidské i zvířecí postavy na přátelském nebo alespoň sobě rovném, dorozumívacím stupni. Další kategorii vystupování zvířat vidíme ve filmu *Robin Hood*, kde jsou de facto zvířecí postavy stylizovány jako lidské.

Velmi důležitou roli v každém filmu hrají také vedlejší postavy, v tomto případě jim můžeme říkat sekundanti. Jsou to postavy, které celý film doprovázejí hlavní hrdiny, jsou jim pomocníky, rádci i hlídači a usměrňovateli. Většinou se společně slovně nedorozumívají a vytvářejí pro film i roli vedlejších postav, které mají svými gegy funkci bavící. Už ve *Sněhurce* ve světničce s úklidem pomáhal takřka celý les zvířátek, ti samí pak běželi pro pomoc k trpaslíkům, když cítili nebezpečí a i oni oplakávali Sněhurku ve skleněné rakvi. Popelka měla ptáčky a myšky, které ji pomáhali ušít šaty, a poté posloužili jako přeměněný kočí a koně do kočáru na ples. Ariela má kraba Sebastiana a rybku Fábua, Pocahontas kolibříka Flipa a mývala Meeka a Lacika chameleona Pascala. Jen v pohádce *Kráska a zvíře* se na zámku neobjevují zvířata, ale jako pomocníci zde vystupují začarované předměty v podobě svíce, šálků, nebo hodin. Všichni tito tzv. sekundanti vyčnívají výraznou mimikou a gestikulací, jejich úkolem není jen doprovázet, radit a usměrňovat hlavní postavy, ale také bavit publikum. Mužští hrdinové často mívají koně, což patří především k princům a velitelům. Petr Pan má vílu Zvonilku, Aladdin Džina, a v případě Mauglího nebo Tarzana jsou jejich sekundanti zvířata – ty ale už nejsou jen pasivní a doplňující, ale jsou přímou

a důležitou součástí příběhu, s lidskou postavou se i dorozumí a normálně s ní komunikují.

Charaktery sekundantů spojuje jejich přátelství s hlavní postavou a jejich věrnost. Ne vždy jsou to však milí nadšenci, například krab Sebastian v *Malé mořské víle* byl donucen hlídat Arielu a vůbec ho to netěší, protože si připadá mnohem důležitější. Ale právě ta jeho nevraživost je pro diváky vtípem. Podobný charakter má tukan Zazu z *Lvího krále*, toho jeho svěřenci neposlouchají a tropí mu neplechu, i Cink, víla z Petra Pana, která žárlí na Wendy, kterou si Petr přivedl do Země nezemě. Mýval Meeko z *Pocahontas* je bláznivý a neuvážlivý a nejvíce jde po dobrotách. Pocahontasin druhý sekundant, kolibřík Flip, mnohokrát musí usměrňovat spíše mývala než hlavní postavu a chameleon Pascal z *Na vlásku* je klasický a věrný průvodce Laciky během celého příběhu. Zajímavá je také dvojice Timona a Pumby ze *Lvího krále*. Ta spíše než sekundantskou tvoří roli vedlejších postav, které se ale staly tak populární, že dostaly později místo ve vlastním seriálu i filmu.

Kromě zvířat a lidí ve filmech vystupují i nadpřirozené nebo vymyšlené bytosti. Takový Pinocchio není chlapec, ale oživená loutka, Zvíře není klasické zvíře, ale ani člověk, Džin je duch, Zvoněnka víla a v Alence se v říši divů objevuje tolik nadpřirozených a zvláštních postav, jako nikde jinde. Oživlé karty, zpívající květiny a houseňák s dýmkou působí až halucinogeně, podobně jako bláznivý kloboučník a jeho čajové seance nebo mizející kočka Šklíba.

„Zelenina je pro velké chlapy, rostou z ní uši a velké tlapy! ...Jenom ta strašná chuť mě trochu trápí – ten poslední kousek jsem si ale vymyslel sám.“⁴²

Dupík, Bambi

⁴² Scéna z filmu Bambi (1942), kde se králíčkovi Dupíkovi při asi 14ti vteřinové scéně změní několikanásobně výraz tváře. Od chytráctví a legrace po provinění, rozpačitost, nevědomost, snaživost, stydlivost, šibalství a další. V tom je umění disneyho animace.

4.2.3 Záporné postavy

V neposlední řadě ve filmech vystupují také záporné postavy. Ty jsou z velké části obdařeni kouzelnými schopnostmi nebo jen intrikami a zlostí. V některých případech jde o touhu po moci, někde po bohatství, kráse, ale také po uznání.

Více záporných postav zastávají ženy. Jsou to zlé macechy v Popelce, Sněhurce, zlá sudička v Růžence. Tyto ženy jsou uražené a ješitné, touží být nepřehlížené a na prvním místě a jsou odhodlány si toto místo vydobýt jakýmkoli způsobem na úkor kladných postav. Cruela je ochotna zabít stovku psů jen proto, aby měla krásný kožich a Uršula pomůže Ariele jen za podmínky, že získá její hlas. Tyto ženy už jsou naopak na vrcholu a své místo mají jisté, přesto však touží stále po něčem více. Jejich potřeby jsou povrchní. Mužský záporný hrdina se objevuje například ve *Lvím králi*, kde Scar žárlí na svého bratra, krále všech zvířat. On si uvědomuje, že je Mufasa na svém místě, že je spravedlivý a moudrý, ale nezvládne pocit, že je v jeho stínu a tak ho zabije. Je to něco jako uražená ješitnost, na ovládnutí říše si navíc přivolá na pomoc hyeny, které se nakonec postaví proti němu. Mužská záporná postava je také v *Pocahontas*, guvernér toužící po zlatu je schopen klidně zničení země i lidských osudů jen pro dosažení svého vlastního chamtivého plánu. Kapitán Hook v *Petru Panovi* se snaží nad chlapcem vyhrát možná jen z principu, možná proto, aby on byl ten nejlepší. Můžeme tedy říci, že mužští záporáci jsou většinou hnaní svou ješitností, touhou být nejlepší, nepřehlížení anebo vůní peněz. Zato ženy často pohánějí mnohem povrchnější důvody, jako být nejkrásnější, nejúspěšnější a neobletovanější, také je to ale dostání starých křivd, pomsta a touha po moci.

„No dobře, nech si ty malý bestie, pro mě za mě! Dělejte s nimi, co chcete! Utopte je! Ale varuji tě, Anito, skončily jsme. Končím s vámi se všemi! Já se vrátím! Jen počkejte! Budete litovat vy hlupáci! Vy...vy idioti!“

Cruella de Vil, 101 dalmatinů

4.3 Animace

Co se týče animace, všechny postavy vycházejí z důležitého bodu Přitažlivosti, což znamená, že všechny ženské postavy, jsou krásné, štíhlé, s dokonalými zuby a dlouhými vlasy, ať už pocházejí ze zámku nebo z chaloupky v lese. Stejně tak mužské postavy jsou povětšinou tvořeny podle stejného vzoru, krásný, statný, silný s bujarými vlasy a padnoucím oblekem. I zvířata se tohohle modelu drží, je jedno jestli je to vznešená Lady nebo ušmudlaný Tramp, starý opičák nebo malý králíček, všechny vypadají k světu. O mláďatech ani nemluvě, jejich animace a všechny výrazy a pohyby jsou tak dokonalé, že se při jejich sledování až dojíáme. Možná, že to je ten kýč, o kterém se často ve spojení s disneyovskými filmy mluví, každopádně je to věc, která na sto procent funguje.

„Jsou tak trochu kýčovité, všechny ty jeho křiklavě barevné a roz dováděné postavičky s velkýma očima a karikovanými rysy. Přesto v sobě mají kouzlo a navíc punc originality i dobré řemeslné práce.“⁴³

Animace postav je přizpůsobena stylu vyprávění, národnosti, kultuře a době, ve které se film vypráví. U Sněhurky vidíme jasnou podobu v herečkách z 20. a 30. let a Šípková Růženka je zase nepatrně stylizovaná jako tehdejší idál krásy Marylin Monroe. Za to však může doba natáčení, ale taková Pocahontas a všichni z jejího kmenu jsou indiáni, oproti tomu je znát kontrast bělochů, kteří připlují do jejich kraje. Legenda o Mulan se odehrává v Číně a tak se její vytvoření inspirovalo v čínských perokresbách, stejně tak jako Herkules v antických malbách. V průběhu let se měnila i animace a v některých filmech je vidět odlišné pojetí malování postav. Z kulatých zaoblených rysů se stávaly rysy ostře řezané a pak zase naopak. Záporné postavy jsou často vykreslovány mnohem hruběji než jemné princezny. Mohou být také až obézní, s tmavými stíny kolem očí a výrazným zvednutým obočím. Charakteristické jsou také špičaté brady, výrazné nosy a dlouhé prsty.

⁴³ SMÍTALOVÁ, Petra. Walt Disney: Za vším hledej myš. *Instinkt*. [online] 2011, [cit. 26.2.2012] Dostupné na WWW: <http://instinkt.tyden.cz/rubriky/ostatni/fenomen/walt-disney-za-vsím-hledej-mys_25922.html>

4.4 Shrnutí

Podle psychologa Rudolfa Kohoutka bývá lidská osobnost často definována jako: to, co člověk *chce* (pudy, potřeby, zájmy, hodnoty), co člověk *může* (schopnosti, vlohy, nadání), co člověk *je* (temperament, charakter).⁴⁴ Stejně vzory můžeme najít i v disneyovských postavách. Každá má nějaký svůj vytvořený charakter, díky kterému můžeme rozeznat, zda je postava dobrá či zlá, i vrozený temperament, který se od toho může odvíjet. To, co postavy chtějí, se mění každým typem osobnosti, ale především kladné postavy většinou touží po lásce, klidu, spravedlnosti a míru. Naopak ty záporné si jdou jen sobecky za svými vítězstvími na úkor všech ostatních. To vše se ale také odvíjí na jejich schopnostech a nadáních, zda jsou toho schopné nebo ne. Fakt, že většinou vítězí dobro nad zlem, nám poukazuje, že kladné postavy nemají jen více schopností a nadání, ale především jsou chytřejší. Ženské postavy jsou ve filmech více aktivní a také více sní. Mužští hrdinové jednají více zbrkle a bez rozmyšlení. Důležité ale také je, že žádný hrdina na to není sám. Záporné postavy většinou využívají někoho pro splnění svého cíle, mnohdy se jim to ale nakonec vymstí a otočí proti nim. To kladné postavy mají na pomoc buď své věrné malé přátele, které je doprovází a naslouchají jejich přáním, nebo spoustu dalších hrdinů, kteří se povětšinou dobrovolně připojí na jejich stranu a bojují společně proti zlu. Každým animovaným filmem se tak dětskému divákovi předává model člověka, který touží po uznání okolí. Dítě poznává důležitost mezilidských vztahů, ale nejen kvůli přátelství – a jeho výhodám – a lásce, ale také proto, že podle filmů společnosti Disney je důležité, aby vás společnost akceptovala.⁴⁵

Animované filmy byly, jsou a budou vždy velmi důležité. Jakožto filmy určené pro děti nesou jakousi důležitost a poselství. Jejich nepřímým úkolem je vychovávat a ukazovat dětem správnou cestu. Už v útlém věku si

⁴⁴ KOHOUTEK, Rudolf. *Základy psychologie osobnosti*. Brno: CERM, 2000. ISBN 80-7204-156-8 str. 60

⁴⁵ GREGOR, Lukáš. *Typologie a chování postav v animovaných filmech Walt Disney Company - I. díl – Klasická éra a současná 2D produkce*. 1.vyd. Zlín: VeRBuM, 2011. ISBN 978-80-87500-06-4 str. 81

děti vytvářejí své hrdiny a postavy ze svých oblíbených filmů si berou za svůj vzor. Je důležité, aby rozpoznaly přesné hranice mezi dobrem a zlem a poznaly hodnoty přátelství, lásky a vzájemné pomoci. Různá poučení a pochopení jsou nedílnou součástí pohádek. James Monaco ve své publikaci *Jak číst film* píše, že kdokoli s minimální inteligencí a starší čtyř let může pochopit základní obsah filmu právě proto, že média tak blízce napodobují realitu, daleko snadněji je vnímáme, než jim rozumíme.⁴⁶ Ano, ale v dnešní době, kdy doma téměř každý vlastní svůj videopřehrávač a rodiče odkládají děti na pohádku už od raného věku, je fakt, že i když malé dítě nemusí přesněji pochopit děj, nebo si z něho vzít konkrétní poučení, postavy a animace na něj působí a nechávají v něm už jakési podvědomé skryté poznatky.

I když se v poslední době z animovaných filmů stále více vytrácí to kouzlo, láska i romantický sentiment, jaký je cítit s disneyovské staré školy a na povrch důležitosti se dostává především co největší vtip a legrace za každou cenu, doufejme, že se to kouzlo nevytratí docela. Že si ještě někdy zajdeme do kina na animovaný film, který nás překvapí, oslní a budeme na něj koukat s úžasem a přihloupým úsměvem na tváři.

„Filmy mohou mít a mají obrovský vliv na utváření mladých životů v oblasti zábavy vůči ideálům a cílům normální dospělosti.“⁴⁷

Walter Elias Disney

⁴⁶ MONACO, James. *Jak číst film*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2004. ISBN 80-00-01410-6 str. 12

⁴⁷ Just Disney. Disney Quotes. [online] [cit. 20. 2. 2012] Dostupné na WWW: <http://www.justdisney.com/walt_disney/quotes/quotes01.html>

ZÁVĚR

Význam tvorby Walta Disneyho je nezpochybnitelný v celosvětovém měřítku. Za nejdůležitější se bude navždy považovat jeho přínos světové kinematografii, jeho revoluční pokroky v animaci, ale také rozsáhlé dílo, zejména charakteristické pohádkové příběhy s oblíbenými nesmrtelnými postavičkami. Za svůj život získal Walt Disney 26 Oscarů, což ho v tomto ohledu stále drží na vrcholu.⁴⁸

Disney jako člověk byl velký inovátor a perfekcionista, jeho úspěchy byly vykoupeny těžkou dřinou. Tvrdě pracoval nejen on sám, ale pod jeho vedením i všichni animátoři, práce pro něj byla téměř vším. O tom svědčí i jeho slova: „Nikdy se nemůžu zastavit. Musím zkoumat a experimentovat. Nikdy nejsem spokojen se svou prací. Nesnáším omezení své vlastní představitosti.“⁴⁹ Na druhou stranu také vždy tvrdil, že by člověk nikdy neměl zanedbávat svou rodinu pro podnikání. Snad měl opravdu tak velké srdce, jak se říká. Svou hravou duší dokázal udělat radost jak své vlastní rodině, manželce a dětem, tak dětem a dospělým po celém světě. Vždyť každý dospělý je prý pouze vyrostlé dítě. Všechny bez rozdílu věku tak obohatil nejen o kouzelné pohádkové příběhy a nesmrtelné postavičky jako Myšáka Mickeyho a Kačera Donalda, ale i o sny a ideály, jež si mohli plnit v jeho zábavních parcích. Na druhou stranu se o něm říká, že byl romantický staromilec, který usnul ve svém světě fantazie a nebyl sto se pohnout dál. Hlubší zkoumání jeho života a povahy by nám jistě dalo větší prostor pro pochopení jeho povahy i smyslu jeho práce. Blíže jeho osobu charakterizují slova Timothy S. Susanina, autora knihy - *Walt before Mickey*: „Kniha mi pomohla uvědomit si, že mezi lidmi o Waltovi kolují mýty, které nejsou pravdivé. Nevěřím, že byl netalentovaným umělcem. Nevěřím, že nebyl dobrým obchodníkem. Nevěřím, že byl ke svým zaměstnancům zlý a nečestný (ačkoliv všichni máme své slabé chvíle a občas se dostáváme do osobních konfliktů). Naopak věřím – a právě

⁴⁸ Walt Disney Oscars: [online] 2008 [cit. 27. 2. 2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.hollywoodgoldenguy.com/Walt-Disney-Oscars.html>>

⁴⁹ Disney Dreamer. Disney Quotes. [online] [cit. 8. 3. 2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.disneydreamer.com/walt/quotes.htm>>

z tohoto důvodu dosáhl takového úspěchu – že byl talentovaným showmanem (umělcem, scenáristou, producentem a dokonce hercem, jak moje kniha ukazuje), který měl skvělý čich na jiné talentované lidi. V honbě za svými cíli byl neústupný a houževnatý; jednoduše řečeno se nikdy nevzdával. Byl optimista a měl smysl pro humor. Umělcům okolo sebe pomohl vždy, když to bylo možné. Walta, kterého jsem poznal, jsem si velmi oblíbil a myslím, že to byl šťastný, ambiciózní mladík, který miloval, co dělal, a měl silnou pracovní morálku a vůli uspět.⁵⁰

Disneyho impérium dnes ovládá téměř celý svět a působí skoro na všechny elementy. Někde ve vesmíru se rozprostírají družice k jeho televizním sítím, po moři plují výletní lodě, na ledu i divadelních prknech se prohánějí herci v kostýmech známých hrdinů. Na několika kontinentech se rozprostírají zábavní parky, aquaparky, i hotelové resorty. Obchody jsou nabitě tričky, čepicemi a četnými suvenýry s kresbami Mickeyho Mouse či Kačera Donalda, motivy sedmi trpaslíků a dalších hrdinů najdeme na ručnicích, stěnách pokojů a na mnohém dalším. Každý nástup nového filmu do kin doprovází prodej vedlejších produktů propagujících daný film. Tržby z prodeje všech těchto suvenýrů a produktů tvoří důležitou součást ekonomických příjmů Walt Disney Company. Rozsáhlá práce studia se ukrývá také pod skrytými názvy jiných filmových společností, stejně tak si studio vytvořilo své vlastní odnože pro hudební či vydavatelská odvětví. Za Disneyho úspěchem stojí v mnohých případech jeho několikerá prvenství: spolu se zaměstnanci vytvořil řadu světově známých postaviček včetně Mickeyho Mouse, natočil první celovečerní animovaný film založil vlastní televizní společnost, vybudoval zábavní park jaký neměl obdoby apod. Tyto prvotní úspěchy se staly základnou pro budoucí rozvoj celé společnosti. V neposlední řadě stojí za úspěchem Walt Disney Company její více než osmdesátiletá tradice navazující na fenomenální odkaz člověka, který kdysi dávno dokázal realizovat své sny a ideály.

⁵⁰HAIN, Milan. Walt před Mickeym: Rozhovor s Timothyem S. Susaninem [online] 2011 [cit. 28. 2. 2012] Dostupné na WWW: <<http://25fps.cz/2011/walt-pred-mickeym-rozhovor-s-timothyem-s-susaninem/>>

„Člověk váhá, zda si děti v současné době uvědomují, že tu jednou byla skutečná osoba jménem Walt Disney, který skutečně splnil mnoho snů, včetně svých vlastních. Jak kdysi říkával, že to všechno začalo myší. Ale my všichni víme lépe: že to všechno začalo mužem.“⁵¹

„Nikdy jsem nenazýval svou práci uměním. Je to součást šoubyznysu, průmyslu vytvářejícího zábavu.“⁵²

Walter Elias Disney

⁵¹ MENICK, Jim. Walt Disney. *Readers't digest* [online]. 2011 cit. [27. 2. 2012] Dostupné na WWW: <<http://www.rd.com/books-entertainment/walt-disney/>>

⁵² Disney Space. Disney Quotes: [online] [cit. 30. 2. 2012]. Dostupné na WWW: <<http://disneyspace.tripod.com/id1.html>>

SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ

MONOGRAFIE

BALDWIN, Louise. *Historické pády a vzestupy*. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 1997, ISBN 80-7176-579-1

DUTKA, Emil. *Minimum z dějin světové animace*. 1. vyd. Praha: AMU, 2004. ISBN 80-7331-012-0

GREGOR, Lukáš. *Typologie a chování postav v animovaných filmech Walt Disney Company - I. díl – Klasická éra a současná 2D produkce*. 1.vyd. Zlín: VeRBuM, 2011. ISBN 978-80-87500-06-4

JACHNIN, Boris. *Walt Disney*. 1. vyd. Praha: ČSFÚ, 1990. ISBN 80-7004-037-8

KOHOUTEK, Rudolf. *Základy psychologie osobnosti*. Brno: CERM, 2000. ISBN 80-7204-156-8

KUBÍČEK, Jiří. *Úvod do estetiky animace*. 1.vyd. Praha: AMU, 2004. ISBN 80-7311-09-8

MONACO, James. *Jak číst film*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2004. ISBN 80-00-01410-6

ČLÁNKY ZE SERIÁLOVÉ PUBLIKACE

VOSMÍK, Ondřej. Past na myšáka. *Cinema*: filmový magazín, 2004, č. 9,
ISSN 1210 - 132x

ŠRAJER, Martin, Od myšáka k žabákovi. *Cinema*, filmový magazín. 2010, č. 2
ISSN 1210 - 132x

SEZNAM POUŽITÉ ZAHRANIČNÍ LITERATURY A PRAMENŮ

THOMAS, Frank - JOHNSON Ollie. *Disney's Illusion of Life - Disney
Animation*. 1st ed. Hyperion: Disney Edition, 1981. ISBN 0-7868-6070-7

BENEŠOVÁ, Marie – URC, Robert. *Dějiny animovaného filmu I*. 1. Vyd.
Bratislava: VŠMU, 1993. ISBN 80-85182-39-4

DISNEY, Walt. *Medvídek Pů, Sněhurka, Pinocchio*. Bratislava: EGMONT,
1991. ISBN 80-7134-071-0

ČESKÁ ELEKTRONICKÁ MÉDIA A WEBOVÉ STRÁNKY

HAIN, Milan. *Parník Willie: Jazzový zpěvák ve světě animace* [online] 2011 [cit. 23. 2. 2012] Dostupný z: <<http://25fps.cz/2011/parnik-willie-jazzovy-zpevak-ve-svete-animace/>>

HAIN, Milan. *Walt před Mickeym: Rozhovor s Timothy S. Susaninem* [online] 2011 [cit. 28. 2. 2012] Dostupné na WWW: <<http://25fps.cz/2011/walt-pred-mickeym-rozhovor-s-timothy-s-susaninem/>>

SMÍTALOVÁ, Petra. *Walt Disney: Za vším hledej myš. Instinkt.* [online] 2011, [cit. 26. 2. 2012] Dostupné na WWW: <http://instinkt.tyden.cz/rubriky/ostatni/fenomen/walt-disney-za-vsím-hledej-mys_25922.html>

Disney. Disney Channel. [online] Dostupné na WWW: <<http://www.disney.cz/DisneyChannel/subscribe.html>>

Česko – slovenská filmová databáze: <http://www.csfd.cz/>

Dream treavel - zájezdy do Disneylandů <http://www.disneytravel.cz/>

Historie Walt Disney Company česky: <http://disney.wz.cz/historie.htm>

Vše o Disney česky: <http://magical-disney.org>

ZAHRA NIČNÍ ELEKTRONICKÁ MÉDIA A WEBOVÉ STRÁNKY

MENICK, Jim. Walt Disney. *Readers't Digest* [online]. 2011 cit. [27. 2. 2012]
Dostupné na WWW: <<http://www.rd.com/books-entertainment/walt-disney/>>

OWEN, Rob. Japan's Disneyland a little different. *Pitsburg Post – Gazete*.
[online]. 2011 [cit. 5.2.2012] Dostupný z WWW: <<http://www.post-gazette.com/pg/11282/1180329-37-0.stm>>

Walt Disney, 65, Dies on Coast; Founded an Empire on a Mouse. *The New York Times*. [Online]. 16. prosince 1966. [cit. 13. ledna 2012] Dostupný z
WWW:
<<http://www.nytimes.com/learning/general/onthisday/bday/1205.html>>

American Film Institute, Top 10 Animation [online]. 2008 Dostupné z WWW:
<<http://www.afi.com/10top10/animation.html>>

Disney vs. Grimms Brothers [online] Dostupné na WWW:
<<http://disneyvsgrimms.blogspot.com/>>

Pixar. Corporate Overview, Disney Relationship. [online] Dostupné na WWW:
<http://www.pixar.com/companyinfo/about_us/overview.htm>

Super Technirama 70, [online] Dostupné na WWW:
<<http://www.widescreenmuseum.com/widescreen/wingtr3.htm>>

The Walt Disney Comapany, Complete History. [online] dostupné z WWW:
<http://corporate.disney.go.com/corporate/complete_history_7.html>

The Walt Disney Company, Company Overview. [online] dostupné z WWW:
<<http://corporate.disney.go.com/corporate/overview.html>>

The Walt Disney Company. Fact Book 2010, Studio Entertainment [online]
Dostupné z WWW:
<http://a.media.global.go.com/investorrelations/2010Factbook_FINAL.pdf>

Walt Disney Oscars: [online] Dostupné z WWW:
<http://www.hollywoodgoldenguy.com/Walt-Disney-Oscars.html>

Movies, Trailer, Reviews: <http://www.rottentomatoes.com>

Quotes: <http://www.disneydreamer.com/walt/quotes.htm>
<http://disneyspace.tripod.com/id1.html>
http://www.justdisney.com/walt_disney/quotes/quotes01.html

Source for Disney: <http://www.justdisney.com/>

The Internet Movie Database: <http://www.imdb.com/>

Video sharing: <http://www.youtube.com/>

Walt Disney Animation Studio: <http://www.disneyanimation.com/>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Obrázky a fotografie

Obrázek 1: Mladý Walt Disney v obležení Mickeymoušů

Obrázek 2: Starší Walt Disney v obležení tentokrát různých ocenění

Obrázek 3: Mickey ve filmu Parník Willie a jeho dnešní podoba

Obrázek 4: Mickey Mouse a přátelé – Pluto, Goofy, Donald, Minnie

Obrázek 5: Plakát k filmu Sněhurka a sedm trpaslíků (1937)

Obrázek 6: Walt Disney před mapou Disneylandu v Californii

Obrázek 7: Slavnostní otevření prvního Disney parku (1955)

Obrázek 9: Úspěšná Marry Poppins (1964)

Obrázek 8: Club Mickey Mouse na začátku svého působení a na začátku devadesátých let

Obrázek 10: Úspěšné filmy devadesátých let

Obrázek 11: Spolupráce s Pixarem

Obrázek 12: Ukázka animace a dokonalého vykreslení výrazů postav v podání králíka Dupíka z filmu Bambi (1942)

Obrázek 13: Animace k prozatím poslednímu Disneyovskému filmu Na vlásku (2011)

Obrázek 14: Různá Loga společnosti Walt Disney

PŘÍLOHY

Příloha A – obrázky a fotografie

Obr. 1: Mladý Walt Disney v obležení Mickeymoušů



Zdroj: Just Disney. Images. [online] Dostupné na WWW:

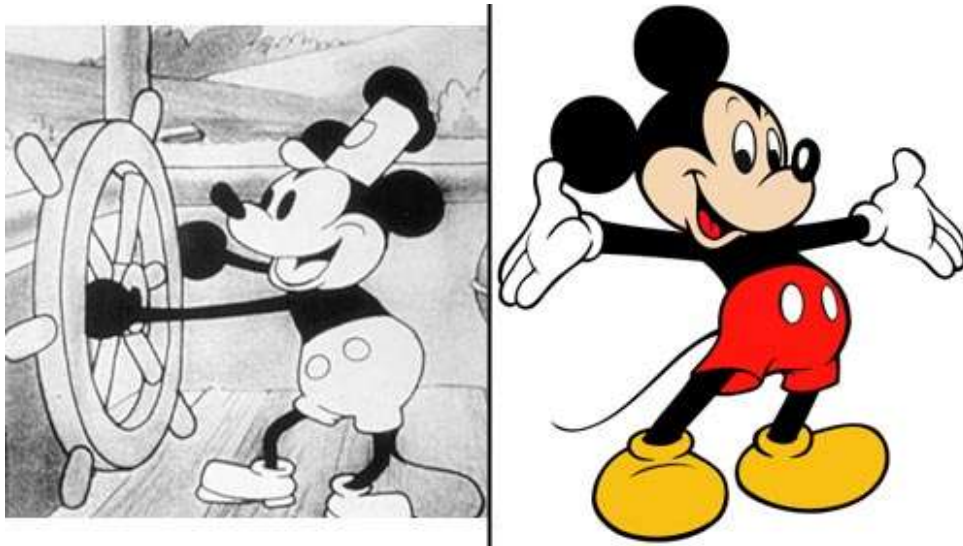
<http://www.justdisney.com/images/walt_disney_photos/unedited_pics/walt_mmplush.jpg>

Obr. 2: Starší Walt Disney v obležení tentokrát různých ocenění.



Zdroj: Hollywood golden guy. Walt Disney Oscars. [online] [cit. 25. 2. 2012] Dostupné na WWW: <<http://www.hollywoodgoldenguy.com/Walt-Disney-Oscars.html>>

Obr. 3: Mickey ve filmu Parník Willie a jeho dnešní podoba



Zdroj: 25fps, filmový časopis. Mickeyho proměna. [online] 2011 [cit. 25. 2. 2012] Dostupné na WWW: <<http://25fps.cz/2011/parnik-willie-jazzovy-zpevak-ve-svete-animace/>>

Obr. 4: Mickey Mouse a přátelé – Pluto, Goofy, Donald, Minnie



Zdroj: GKWorld. [online] [cit. 6. 3. 2012] Dostupné na WWW: <<http://www.gkworld.com/product/GKW25916/Disney-Mickey-Mouse-Friends-Button-B-DIS-0085.html>>

Obr. 5: Plakát k filmu Sněhurka a sedm trpaslíků (1937)



Zdroj: Pop history. Snow white and the sever dwarfs.[online] [cit 25. 2. 2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.pophistorydig.com/?tag=snow-white-and-the-seven-dwarfs>>

Obr. 6: Walt Disney před mapou Disneylandu v Californii



Zdroj: Walt Disney Animation. Walt Disney disneyland of map park. [online] [cit. 25. 2. 2012]. Dostupné z WWW: <http://waltdisneyanimation.wordpress.com/theme-parks/walt_disney_disneyland_map_of_park1/>

Obr. 7: Slavnostní otevření prvního Disney parku (1955)



Zdroj: Vintage post cards. Anaheim California, disneyland.[online] [cit. 25. 2. 2012] Dostupné na WWW: <<http://www.vintagepostcards.org/anaheim-california-disneyland-walt-disney-mickey-mouse-p-5304.html>>

Obr. 9: Úspěšná Mary Poppins (1964)



Zdroj: Movie goods. Mary Poppins poster 1964. [online] [cit. 25. 2. 2012] Dostupné na WWW: <http://www.moviegoods.com/movie_poster/mary_poppins_1964.htm>

Obr. 8: Club Mickey Mouse na začátku svého působení a na začátku devadesátých let.



Zdroje:

Original mmc. [online] [cit. 25. 2. 2012] Dostupné na WWW:
<<http://www.originalmmc.com/applegate.html>>

Those were 90s. [online] [cit. 25. 2. 2012] Dostupné na
WWW:<<http://thosewerethe90s.tumblr.com/post/1613160175>>

Obr. 10: Úspěšné filmy devadesátých let.



Zdroje:

Egmont. [online] [cit. 25. 2. 2012] Dostupné na WWW:
<<http://www.egmont.cz/cz/knihy/kraska-a-zvire>>

Pro Profs. Quiz maker. [online] [cit. 25. 2. 2012] Dostupné na WWW:
<http://www.proprofs.com/quiz-school/story.php?title=aladdin_1>

DVD Klub. [Online] [cit. 25. 2. 2012] Dostupné na WWW:
<<http://www.dvdklub.cz/DVD/FILM/3704--Lvi-kral.html>>

Obr. 11: Spolupráce s Pixarem.



Zdroj: Proffesora Pricila blogspot. [online] [cit. 25. 2. 2012] Dostupné na WWW:
<<http://professorapricila.blogspot.com/2010/09/coletanea-disney-pixar.html>>

Obr. 14: Různá Loga společnosti Walt Disney



The **WALT DISNEY** Company



Zdroje:

Toxel. Online. [cit. 7. 3. 2012] Dostupné na WWW:

<<http://www.toxel.com/design/2008/08/20/20-famous-logo-designs/>>

Muppet. [online] [cit. 7. 3. 2012] Dostupné na WWW:

<http://muppet.wikia.com/wiki/The_Walt_Disney_Company>

TV Tropes. [online] [cit. 7. 3. 2012] Dostupné na WWW:

<<http://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/Main/DisneyChannel>>

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Karolina Křest'ánová

Obor: Sociální a masová komunikace

Forma studia: prezenční

Název práce: Slavní filmoví tvůrci a jejich přínos pro světovou kinematografii – Walt Disney

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 55

Celkový počet stran příloh: 8

Počet titulů české literatury a pramenů: 9

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 3

Počet internetových zdrojů: 27

Vedoucí práce: PhDr. Soňa Štroblová